

Archeologienota

Verslag van resultaten bureauonderzoek

Izegem Noordkaai 34
(prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Lobke Decrock,
Lynn Devalckeneer

Projectcode: 2024A239

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	2
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.2.1. Vraagstelling	5
1.2.2. Randvoorwaarden	5
1.2.3. Huidige toestand	5
1.2.4. Geplande werken	9
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	20
1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie	20
1.3.3. Gebruikt materiaal	20
1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek	21
1.3.5. Inbreng specialisten	21
1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering	21
2. ASSESSMENTRAPPORT	22
2.1. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	22
2.1.1. Topografische situering	22
2.1.2. Landschappelijke situering	26
2.1.3. Geologische situering	29
2.1.4. Bodemkundige situering	31
2.2. HISTORISCHE BESCHRIJVING	33
2.2.1. Algemene historische beschrijving	33
2.2.2. Historische beschrijving projectgebied	37
2.3. ARCHEOLOGISCH KADER	47
2.3.1. CAI	47
2.3.2. Archeologienota's	50
2.4. SYNTHESE	56
2.4.1. Verwachtingspatroon	56
2.4.2. Afweging verder vooronderzoek	58
2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	58
2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek	58
2.4.3.2. Geofysisch onderzoek	59
2.4.3.3. Veldkartering	59
2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem	60
2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek	60
2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten	60

2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen	61
3. SAMENVATTING.....	64
4. BIBLIOGRAFIE	66
4.1. LITERATUUR	66
4.2. INTERNETBRONNEN	67

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Izegem Noordkaai 34, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2.3. Huidige toestand

Het terrein Noordkaai 34 heeft een noordwestelijke-zuidoostelijke oriëntatie en een kadastrale oppervlakte van 11 870m². Echter, de totale oppervlakte van het terrein werd na opmeten door een landmeter gecorrigeerd naar 12 177.06m².

Het terrein is op heden ingericht als een bedrijfssite voor een borstelfabrikant. De bedrijfssite is bebouwd met twee vrijstaande bedrijfsgebouwen en enkele kleinere vrijstaande bijgebouwen. De twee bedrijfsgebouwen bevinden zich aan de voorzijde van het terrein, de kleinere bijgebouwen aan de achterzijde.

Het westelijke bedrijfsgebouw, opgebouwd uit 1 bouwlaag onder een plat dak, werd ingeplant tot op 9,26m achter de zuidwestelijke rooilijn en tot op 34,04m van noordwestelijke perceelsgrens. De constructie heeft een max. breedte van 60,15m, een max. bouwdiepte van 26,48m en een max. kroonlijsthoogte van 5,55m. De gevelmaterialisatie van het westelijke bedrijfsgebouw werd uitgevoerd in witte stalen golfplaten in combinatie met witte cellenbetonpanelen of witte sandwichpanelen. Het oostelijke bedrijfsgebouw, opgebouwd uit 1 bouwlaag onder een plat dak, werd ingeplant tot op min. 0,60m achter de zuidwestelijke rooilijn en tot op 5,1m van de zuidoostelijke perceelsgrens. De vrije afstand tot het westelijke bedrijfsgebouw bedraagt 10m. De constructie heeft een max. breedte van 66,64m, een max. bouwdiepte van 22,7m en een kroonlijsthoogte van 6,7m. De gevelmaterialisatie van het

oostelijke bedrijfsgebouw werd uitgevoerd in witte stalen golfplaten in combinatie met witte cellenbetonpanelen of grijze betonsteen.

De kleinere bijgebouwen aan de achterzijde van het goed hebben een bebouwde oppervlakte van min. 9,54m² tot max. 24,14m². Het onbebouwde deel van het terrein werd verhard aangelegd in functie van de toegang tot de bedrijfssite, de nodige stockageruimte en parkeervoorzieningen. De verharding werd uitgevoerd in asfalt, kiezelsteen of beton. Het onverharde deel van het goed werd aangelegd in een gazon in combinatie met een levende haag en enkele laagstammige of hoogstammige bomen.

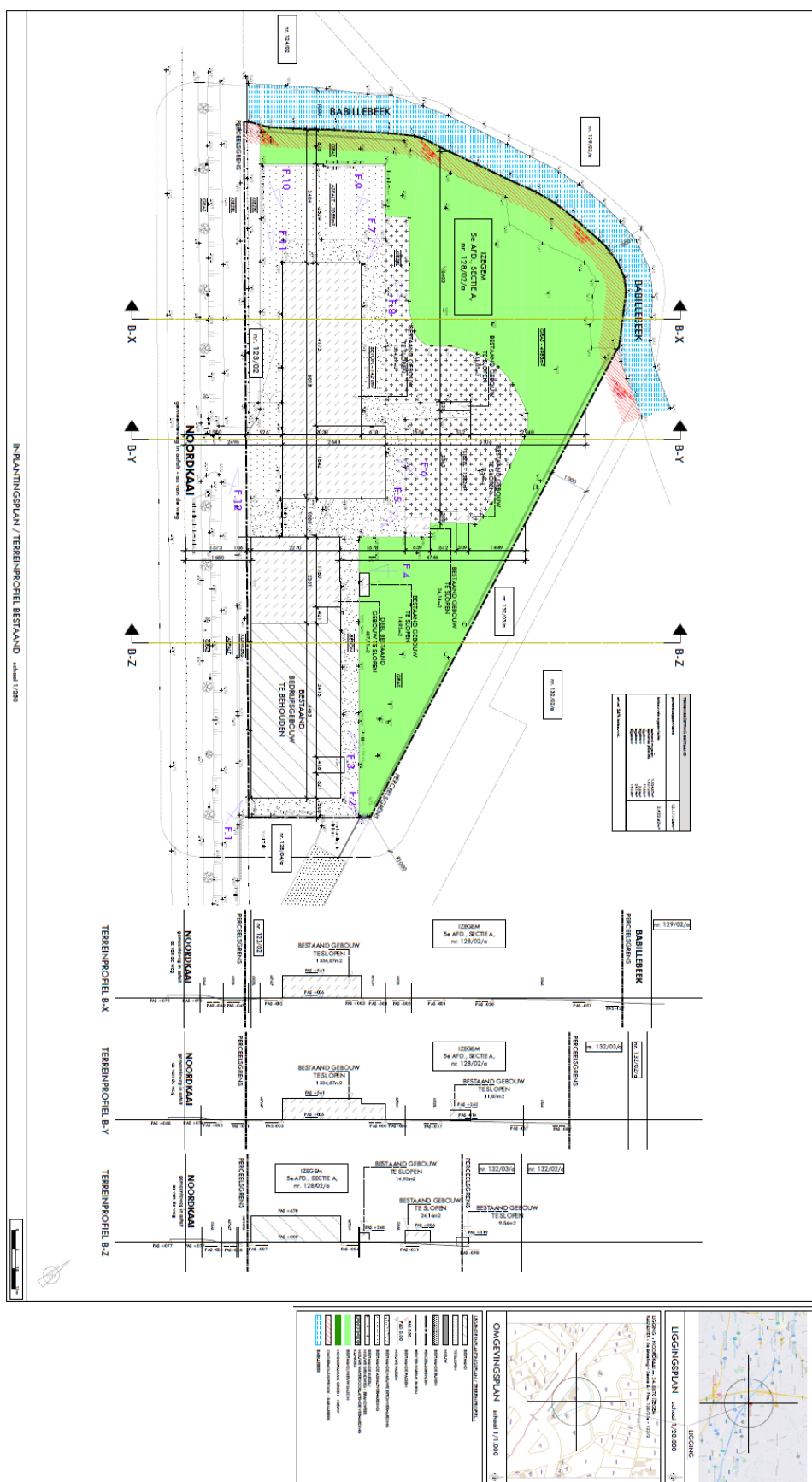
De gebouwen hebben geen kelders. De minimale verstoring ter hoogte van de footprints van de gebouwen bedraagt min. 0,60m.

Figuur 1: Projectgebied op een recente luchtfoto (bron: geopunt)

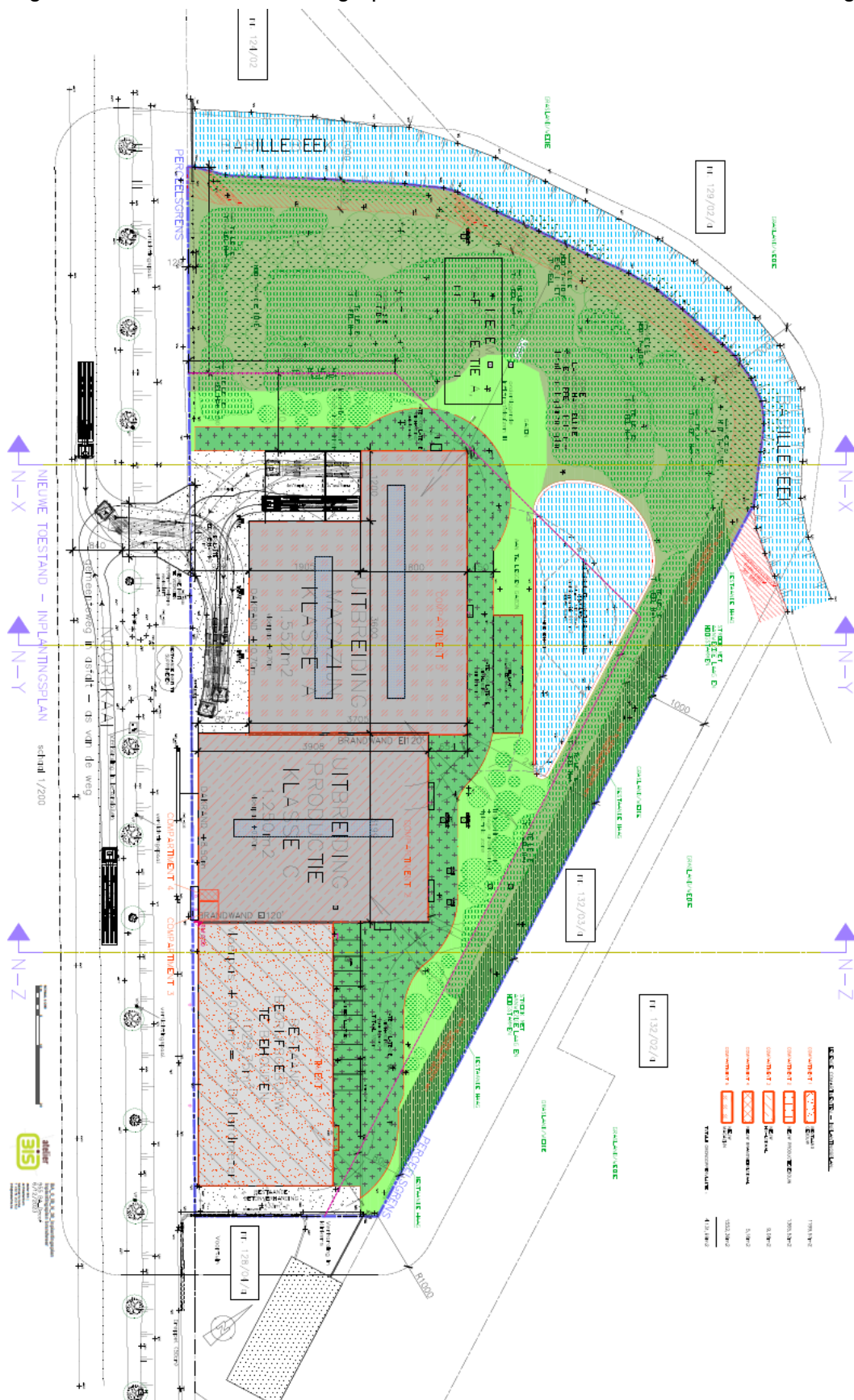
Figuur 2: Foto's van de huidige toestand ter hoogte van het projectgebied (bron: initiatiefnemer)

Figuur 3: Bestaande toestand (bron: initiatiefnemer)

1.2.4. Geplande werken

De bouwheer wenst de bestaande infrastructuur van het bedrijf aan te passen aan de huidige bedrijfsmatige noden en het bedrijf verder “toekomstproof” te maken. Hij wenst in het bijzonder de bedrijfsgebouwen modulair te schakelen, alsook de hoogte van de bedrijfsgebouwen op te trekken zodat er meer ruimte voor productie en opslag gecreëerd kan worden. Rekening houdend met het RUP kan slechts maximaal 4 670,79m² van het projectgebied worden bebouwd/verhard.

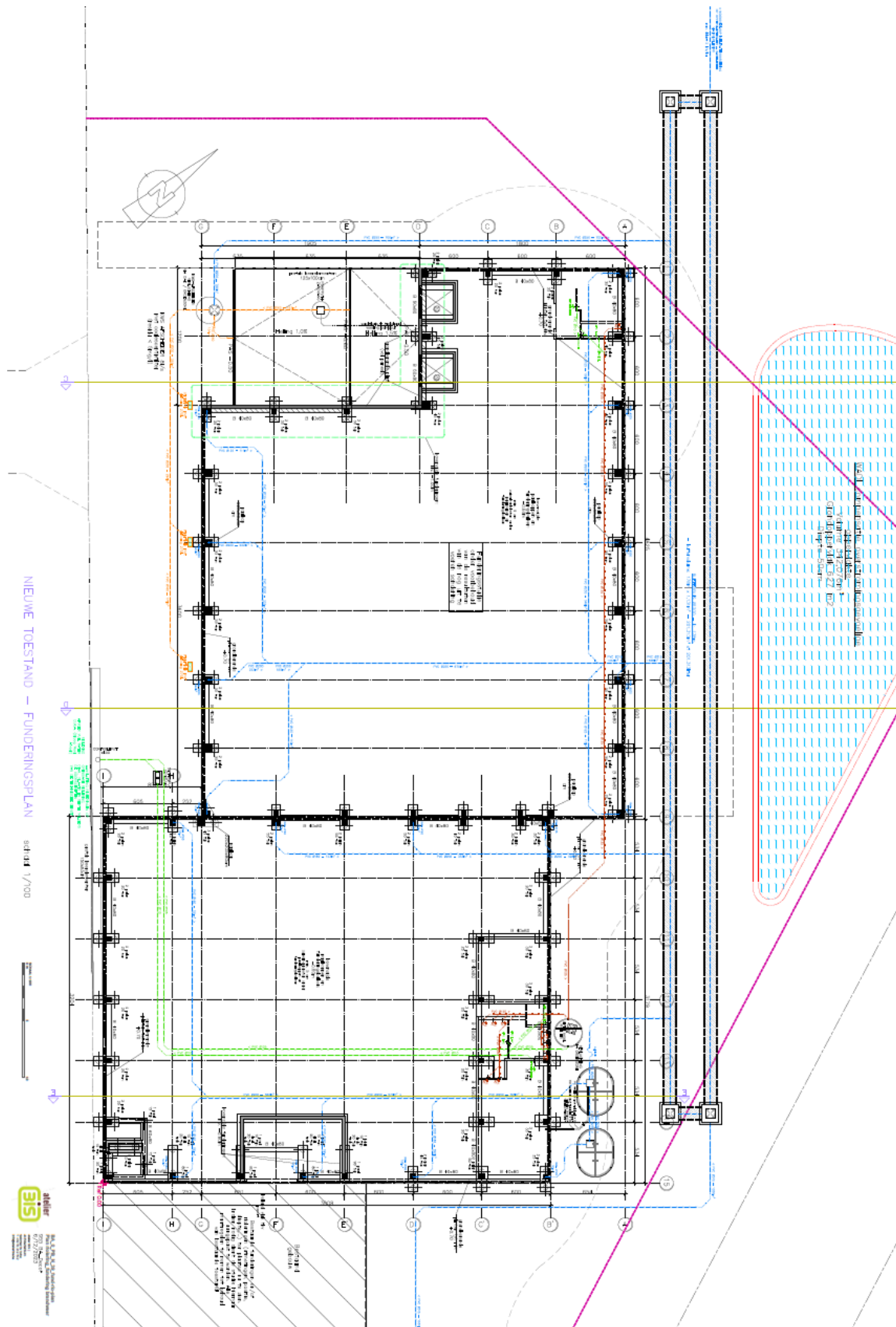

Figuur 4):

- Voorbereidende sloopwerken en verwijderen van verharding (ca. 1 883,06m²),
- Uitbreiden van het te behouden oostelijke bedrijfsgebouw,
- Wijziging omgevingsaanleg,
- Inrichting van de landschappelijke groenbuffer (wadi).

De funderingswijze van de twee nieuwbouwen (1552 m² en 1250m²) is voorzien op palen. Gezien de overstromingsgevoeligheid van de site, dient de vloerpas naar +0,70m t.o.v. het nulpas worden verhoogd. Het vloerpas van de nieuwbouwen zal zo gelijk liggen met het niveau van de Noordkaai (+0,75m). Om het terrein ter hoogte van de nieuwbouwen op te hogen zal hiervoor mogelijk eigen uitgraving gebruikt worden van de aanwezige steenslagverharding inclusief de onderkoffer en de geasfalteerde zone ten westen van het huidige gebouw (cf. sloopopvolgingsplan). Ten zuiden van het nieuwe westelijke gebouw komt ook de inplanting van een laadkade die een afgraving van ca. 0,50m met zich zal meebrengen.

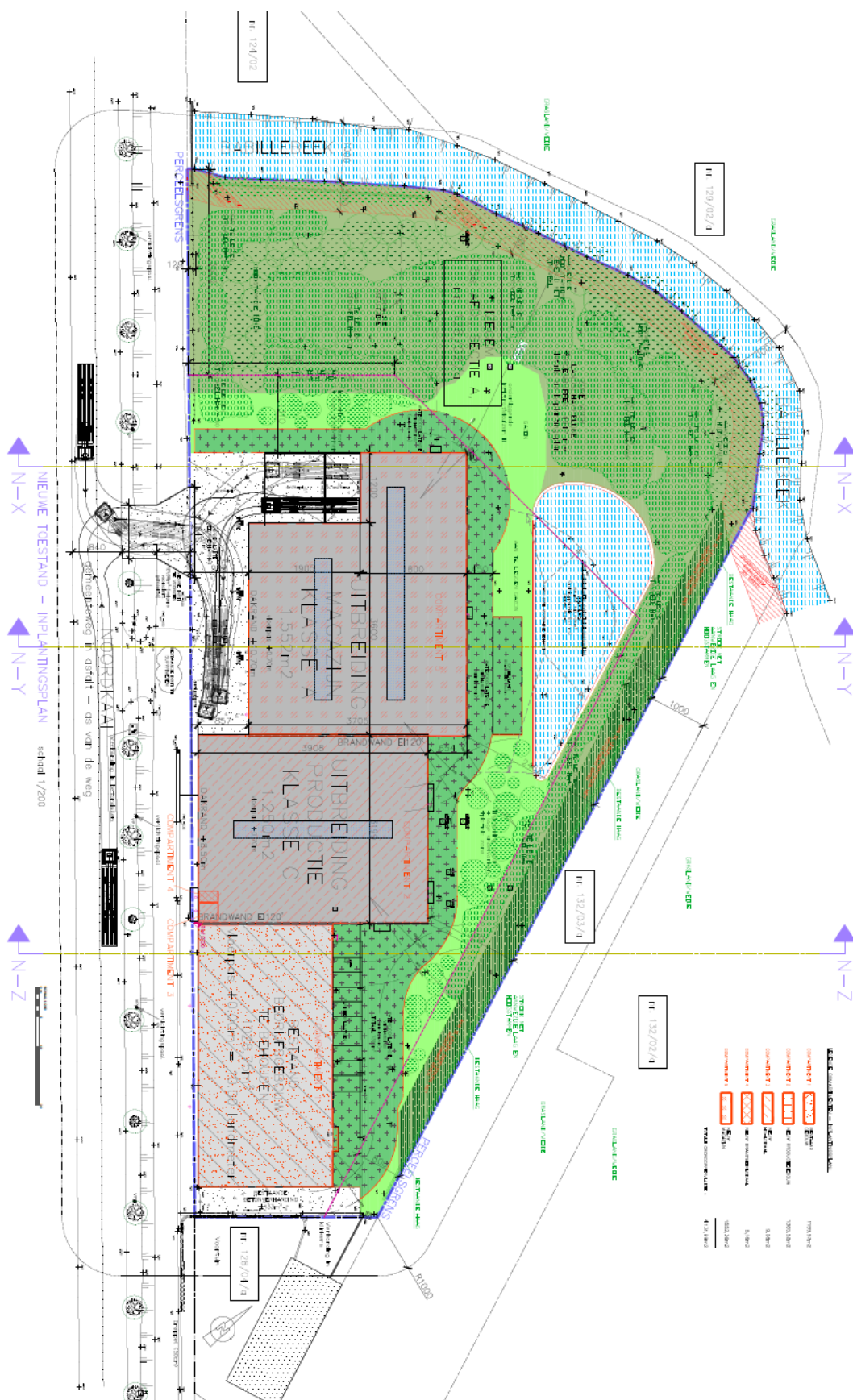
Om het hemelwater vertraagd af te voeren wordt er geopteerd voor de plaatsing van bufferbuizen, alsook een wadi die het waterafvoerend vermogen van het terrein sterk kan verhogen ten voordele van het functioneren van deze buizen. De aanleg van de wadi met een oppervlakte van ca. 627m² wordt gepland aan noordelijke zijde van het perceel (cf. rioleringsplan met calculatie inzake de verordering hemelwater en de bufferbuizen -

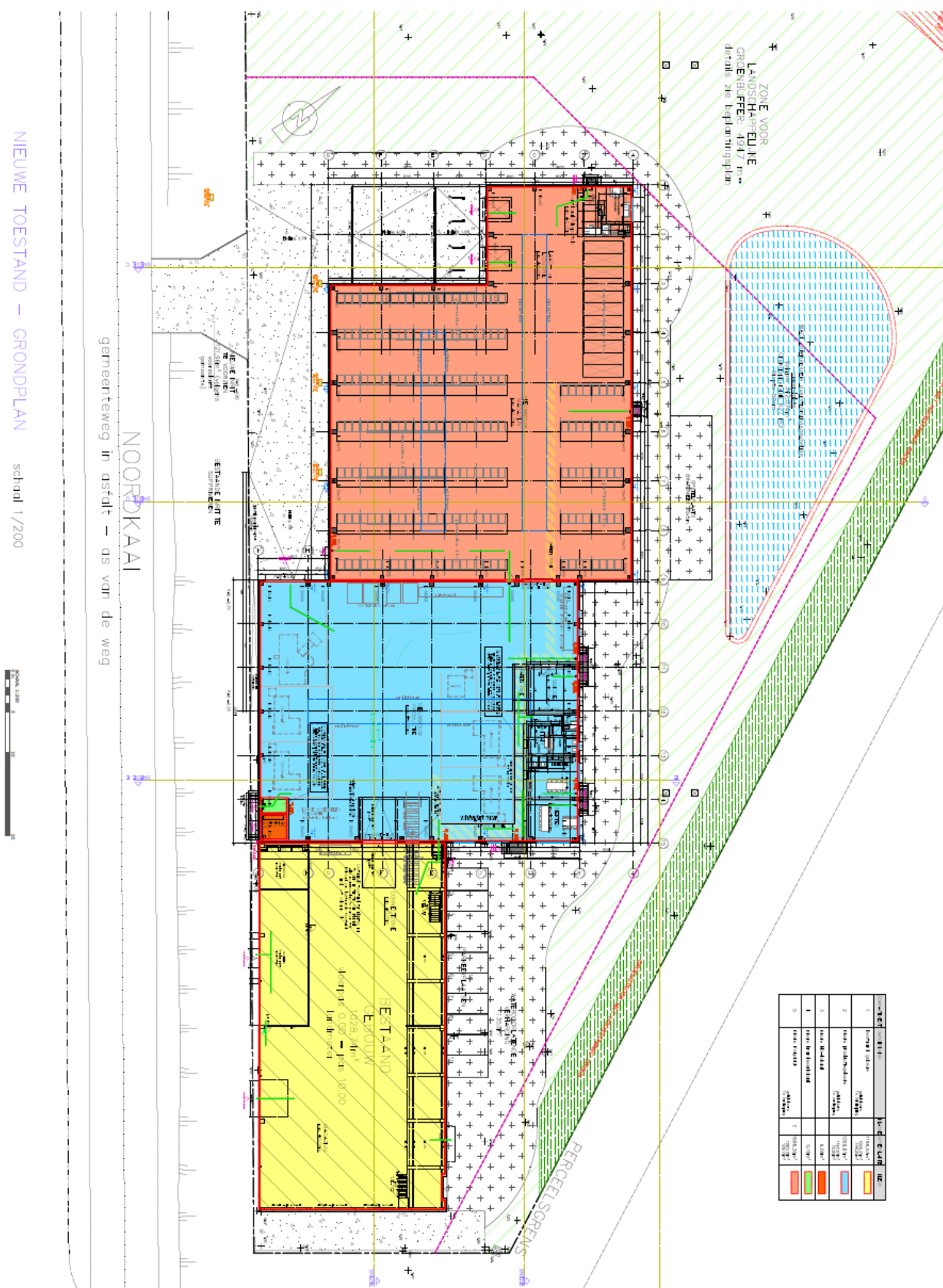

Figuur 6). Gezien het terrein in noordelijke richting afhelt, zal de aanleg van de wadi een

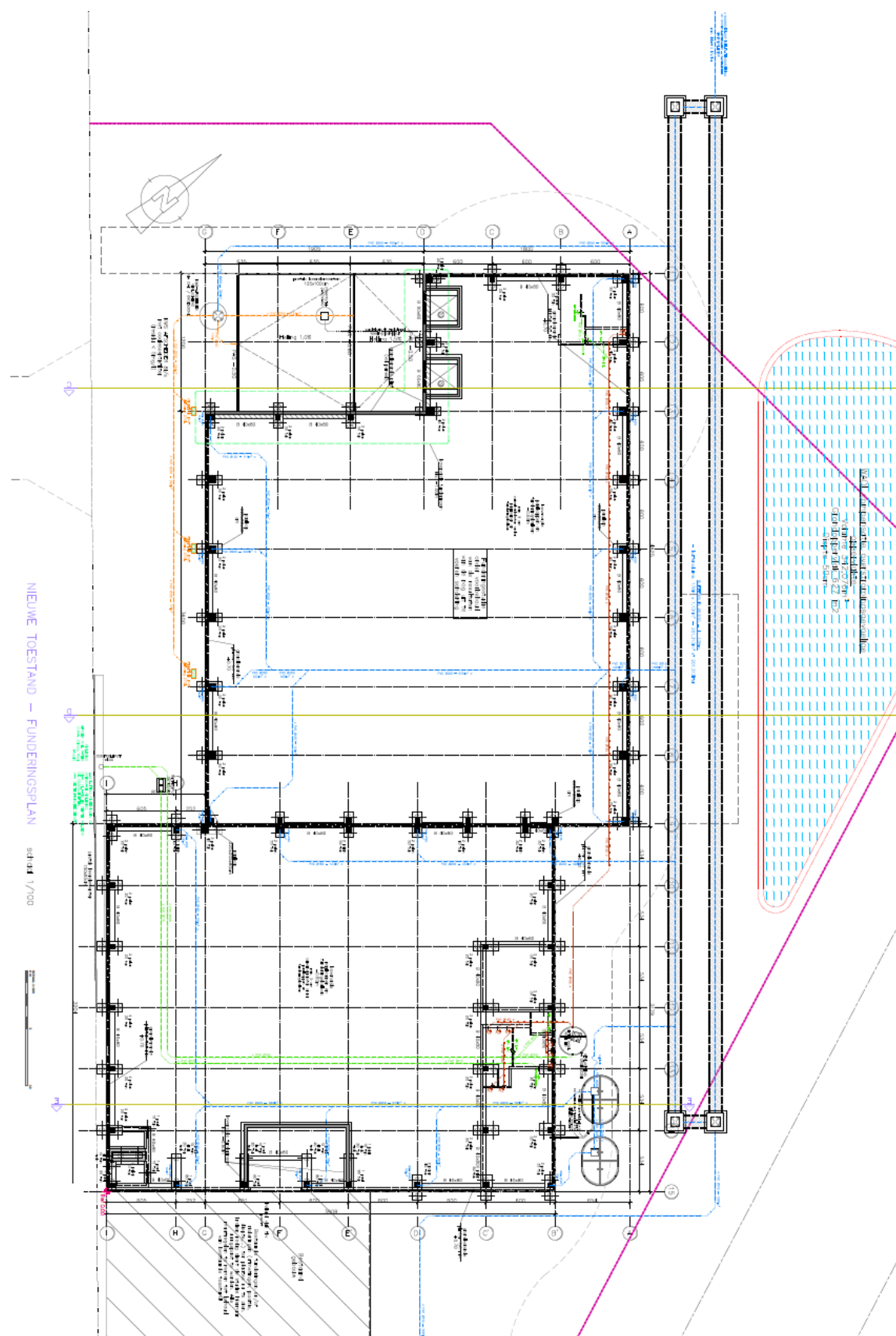
beperkte reliëfwijziging met zich meebrengen (afgraving van ca. 0,50m).

De geplande omgevingsaanleg (groenaanleg) voorziet geen significante bodemingrepen.

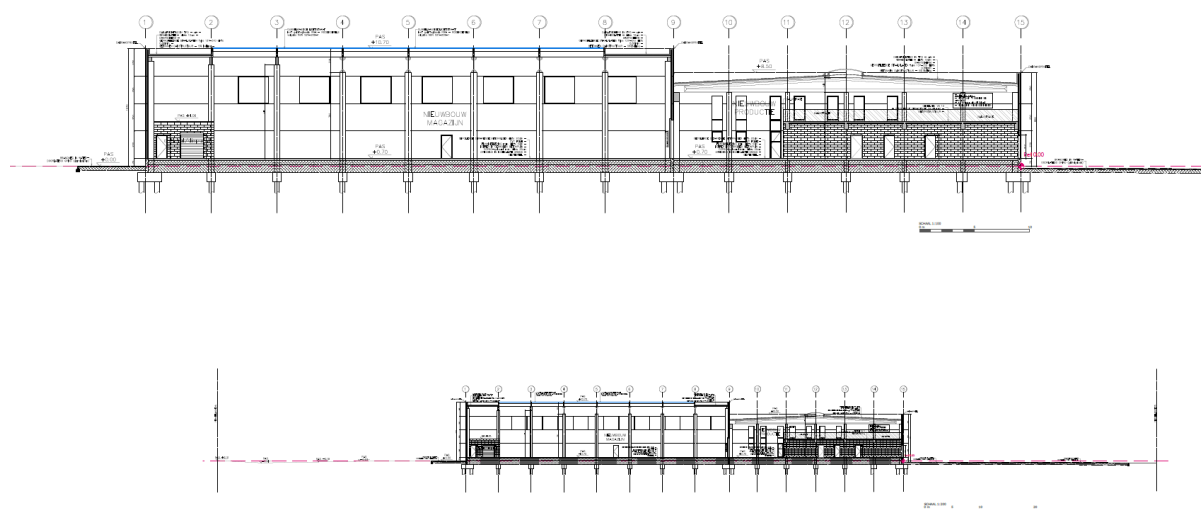

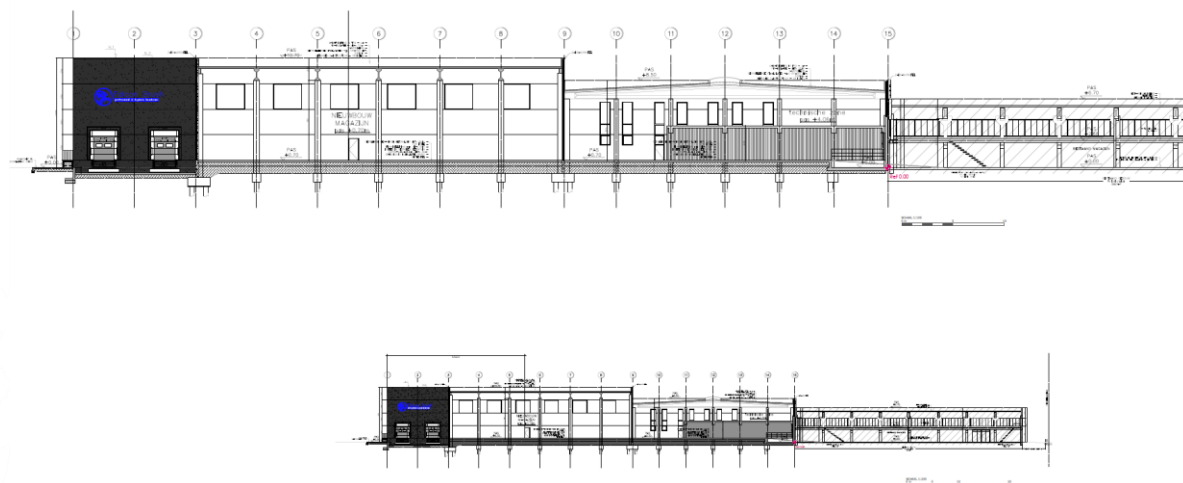
Figuur 5: Nieuwe toestand - grondplan (bron: initiatiefnemer).

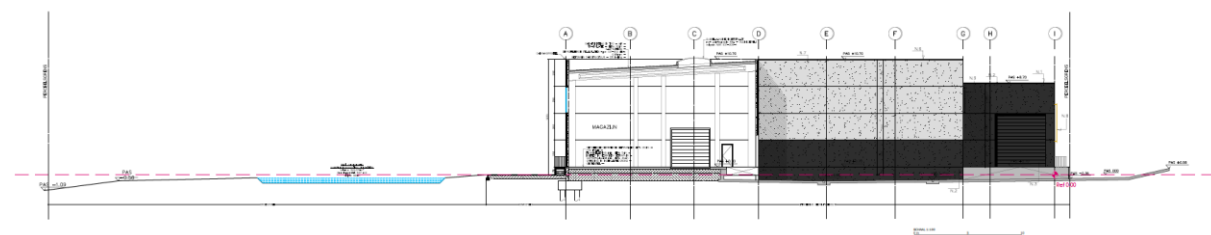
Figuur 6: Nieuwe toestand – Funderingplan (bron: initiatienemer).

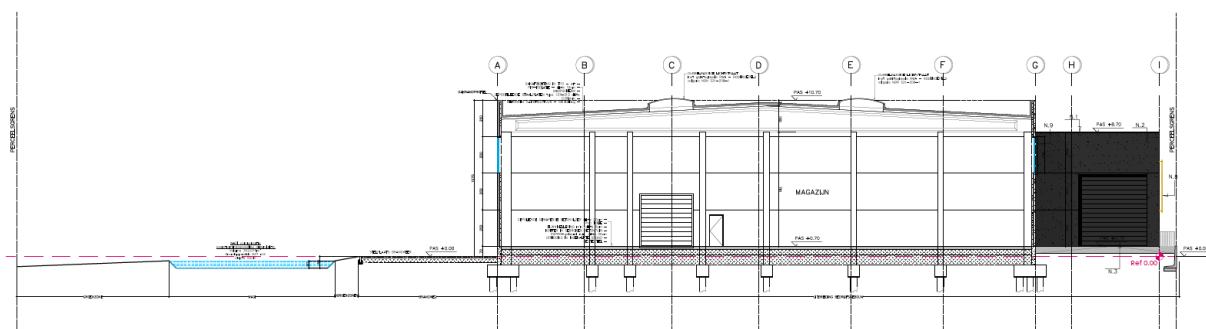
Figuur 7: Doorsnede AA (bron: initiatienemer).

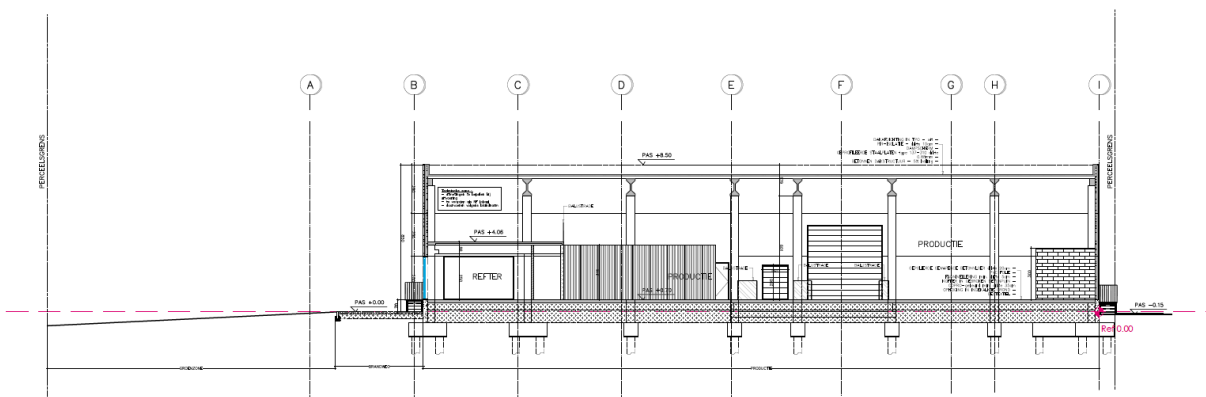
Figuur 8: Doorsnede BB (bron: initiatienemer).

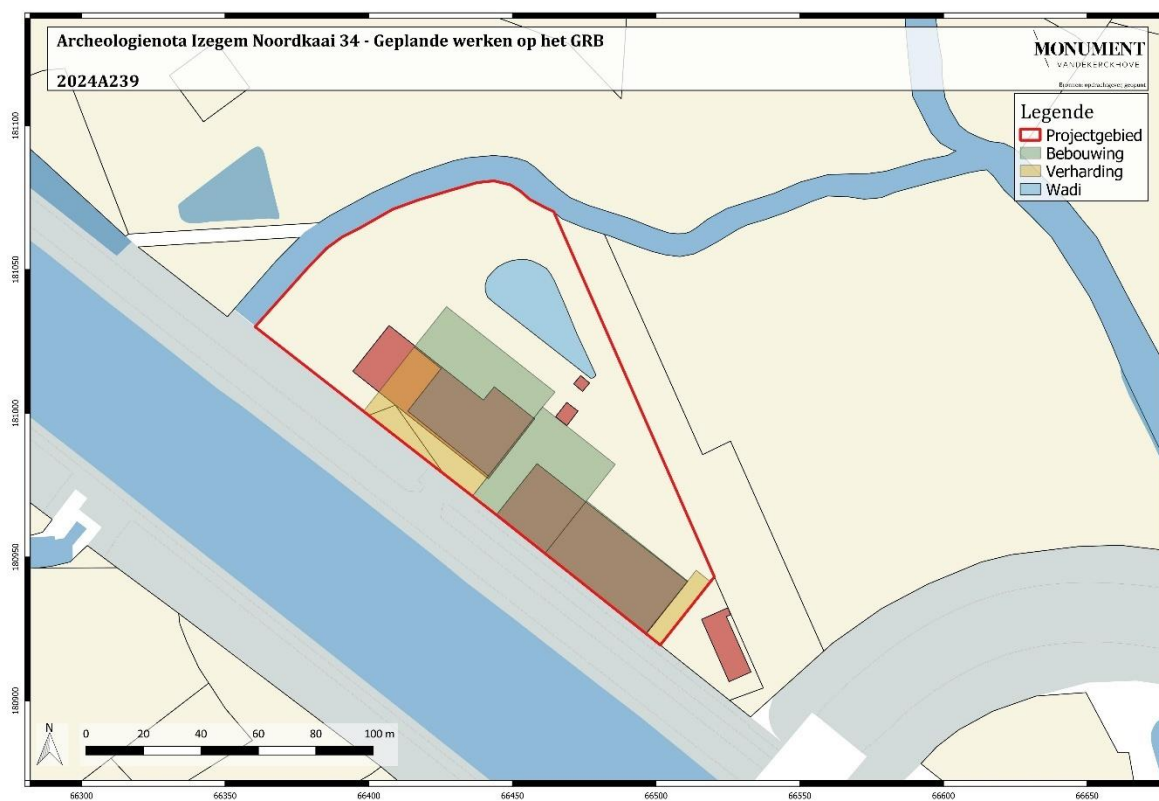
Figuur 9: Doorsnede CC (bron: initiatienemer).

Figuur 10: Doorsnede DD (bron: initiatienemer).

Figuur 11: Doorsnede EE (bron: initiatienemer).

Figuur 12: Geplande werken op het GRB (bron: initiatiefnemer)

Figuur 13: Geplande werken op een recente luchtfoto (bron: initiatiefnemer)

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In dit bureauonderzoek wordt getracht een zo duidelijk mogelijk beeld te vormen van de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het projectgebied en de omgeving. Dit wordt vervolgens getoetst aan de geplande versterking van de bodem. Het doel hiervan is te kunnen bepalen of verder archeologisch onderzoek aangewezen is. Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen werden verschillende bronnen geraadpleegd.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en in het algemeen werd de online databank van de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) geraadpleegd.¹ Als aanvulling hierop werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Langs deze weg werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren 70 van de 20ste eeuw. Op alle kaarten en luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zo tot een duidelijk beeld te komen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

1.3.3. Gebruikt materiaal

Alle nodige informatie werd geraadpleegd via het internet of werd digitaal aangeleverd door de initiatiefnemer. De kaarten die toegevoegd zijn als bijlage werden vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek

Niet van toepassing.

1.3.5. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering

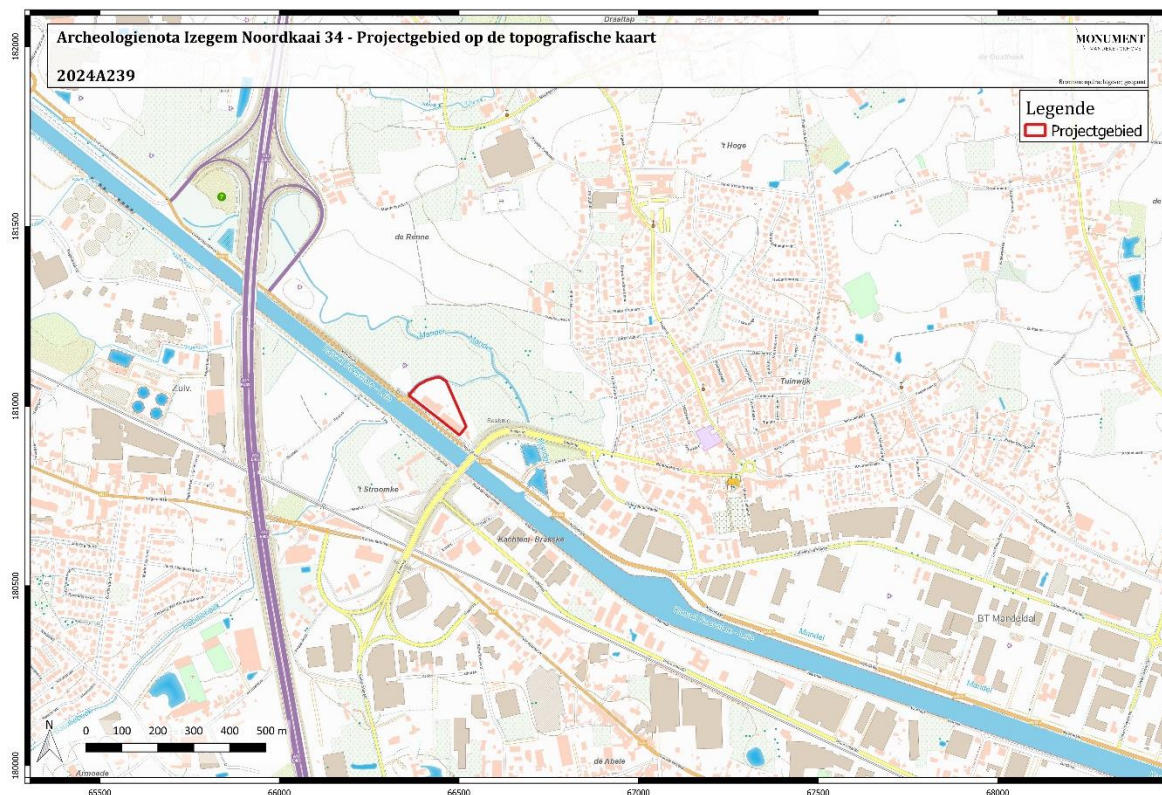
Niet van toepassing.

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Landschappelijke ligging⁶

2.1.1. Topografische situering

Izegem situeert zich centraal in de provincie West-Vlaanderen en maakt deel uit van het arrondissement Roeselare. De gemeente Izegem wordt in het noorden begrensd door de gemeente Ardohie, in het noordoosten door Meulebeke, in het oosten door Ingelmunster, in het zuiden door Lendeledede en Ledegem en in het westen door Roeselare. De gemeente zelf bestaat uit de deelgemeentes Izegem in het zuiden, Kachtem en Emelgem in het noorden. De grens tussen de noordelijke en zuidelijke deelgemeentes wordt gevormd door het Kanaal Roeselare – Leie.

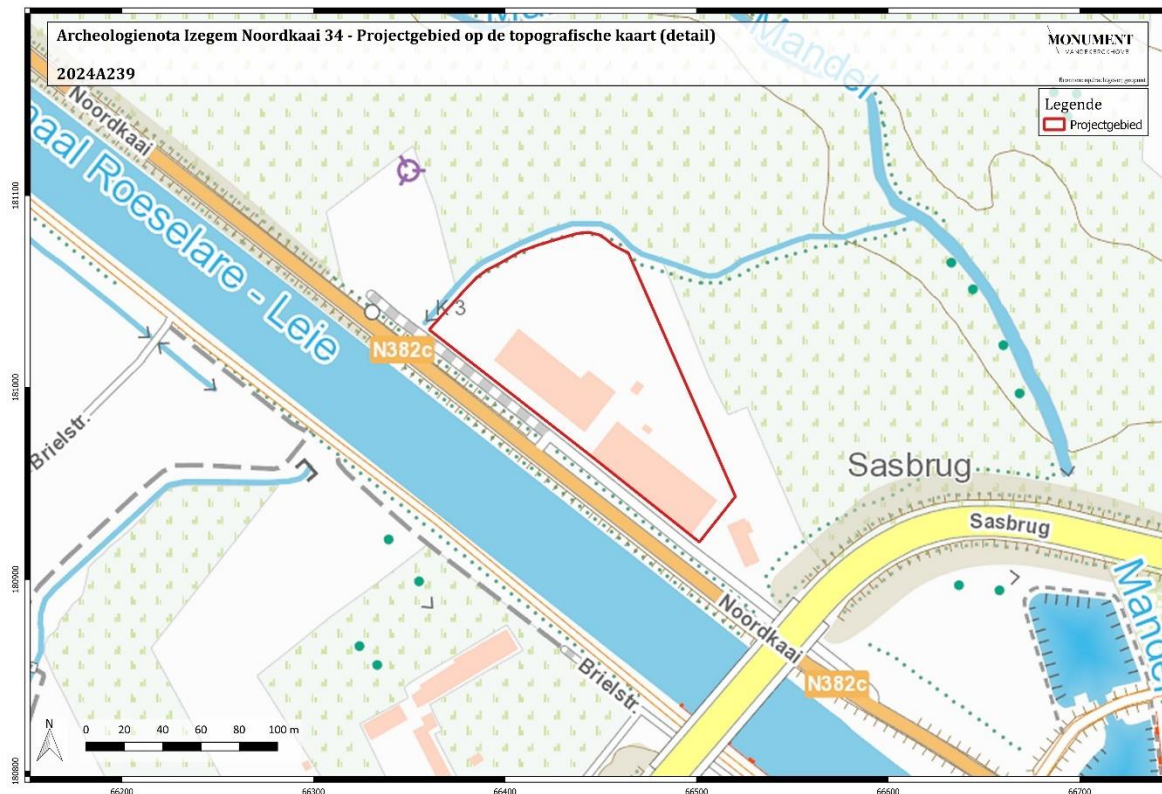

Figuur 14: Topografische kaart met aanduiding projectgebied (bron: geopunt)

Het plangebied situeert net ten noorden van het Kanaal Roeselare – Leie en op zo'n 4 km ten oosten van de stad Roeselare en ongeveer 3 km ten noordwesten van het centrum Izegem. Het terrein wordt in aan de noordwestelijke zijde omsloten door de Babillebeek, een waterloop uit de 2de categorie die uitmondt in de Mandel in het noordoosten. In het oosten grenst het gebied aan akker-/weiland. In het noorden bevindt er zich een recente windmolen. In het

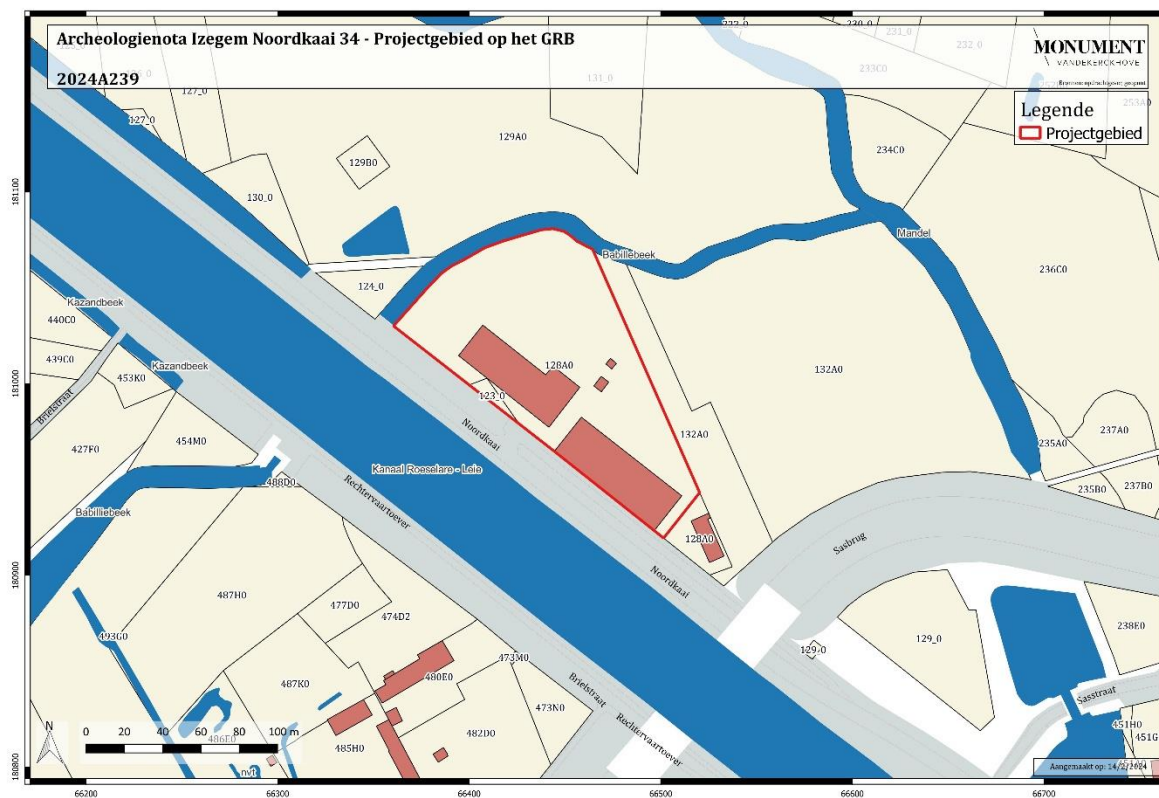
⁶ <http://www.geopunt.be/>

zuiden grenst het terrein aan de Noordkaai met aansluitend het Kanaal Roeselare – Leie. Het projectgebied bevindt zich ten westen van de industriezone Mandeldal langsheen het Kanaal. In het zuiden bevindt er zich nog een bedrijfswoning dat geen deel uitmaakt van het projectgebied.

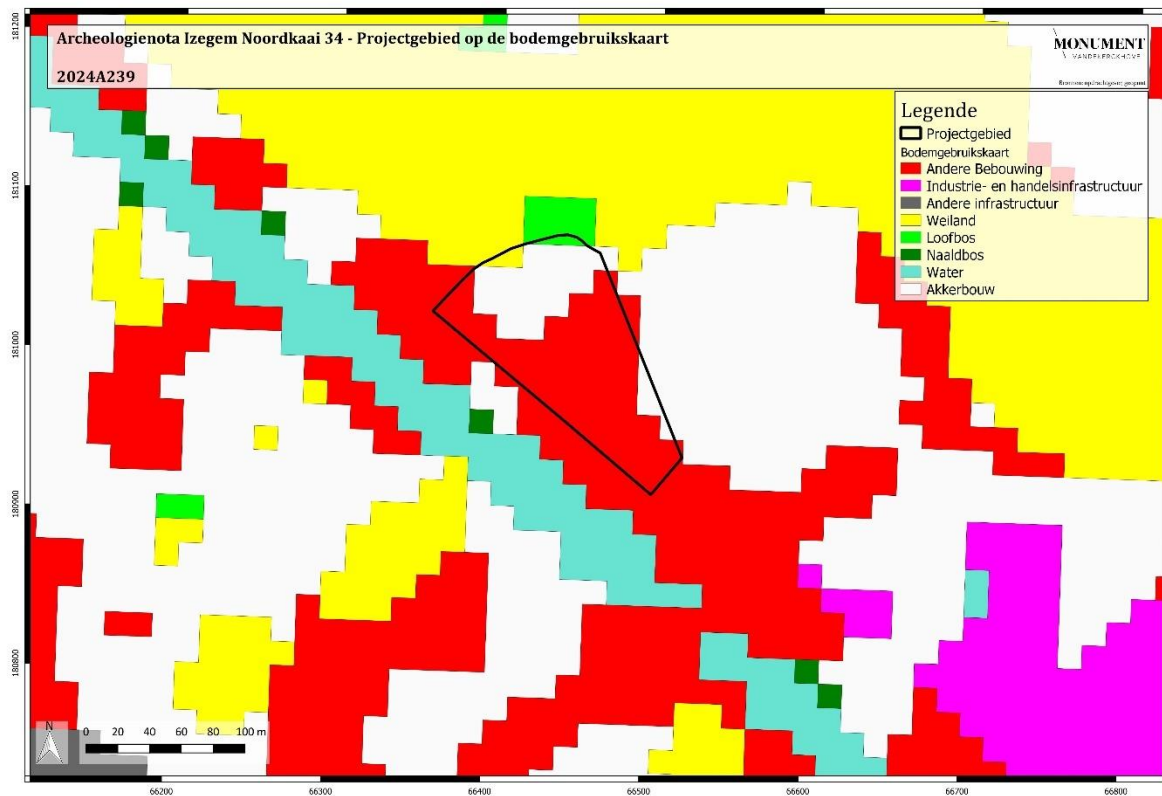
Figuur 15: Projectgebied op de topografische kaart (detail) (bron: geopunt)

Kadastraal zijn deze percelen terug te vinden onder afdeling 5 sectie A percelen 128/2a en 123/2.

Figuur 16: Projectgebied op het GRB (bron: geopunt)

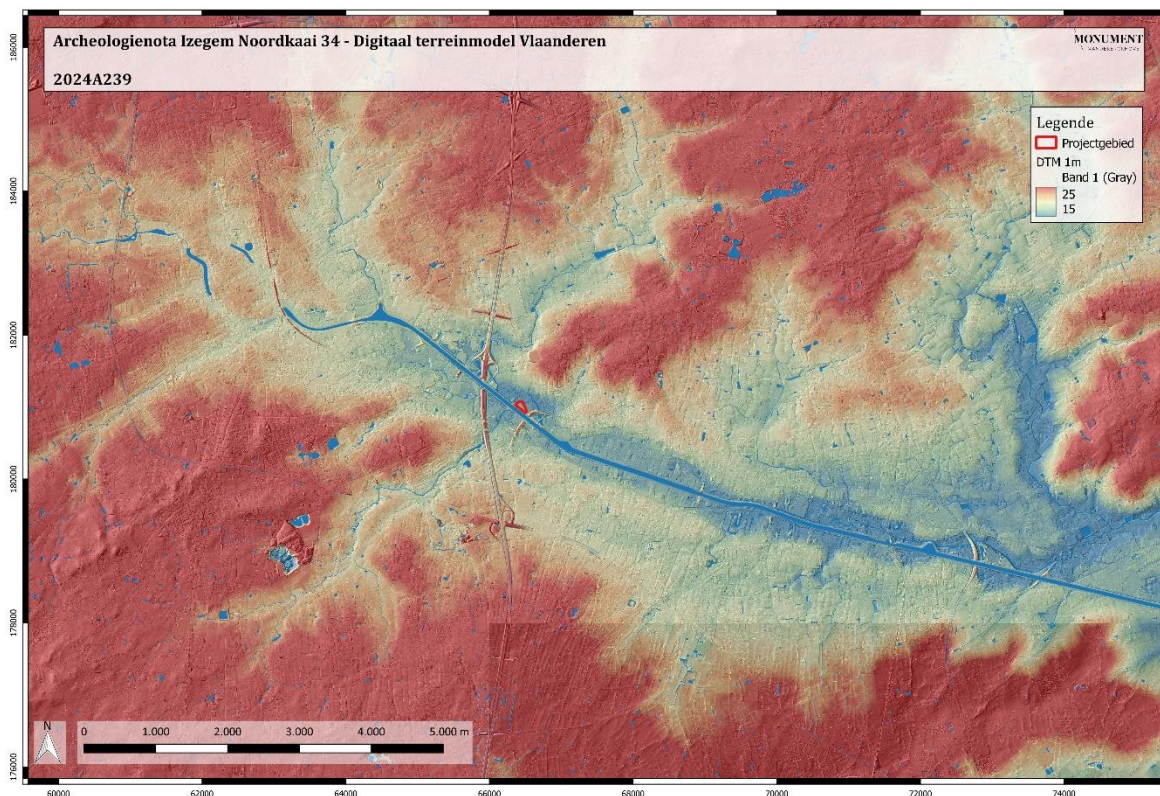
Op de bodemgebruiksk kaart uit 2001 staat het grootste deel van het projectgebied gekarteerd als bebouwing. In het uiterste noorden wordt een klein deel aangeduid loofbos. Het overige noordelijke deel wordt als akkerbouw weergegeven.

Figuur 17: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding projectgebied (bron: geopunt)

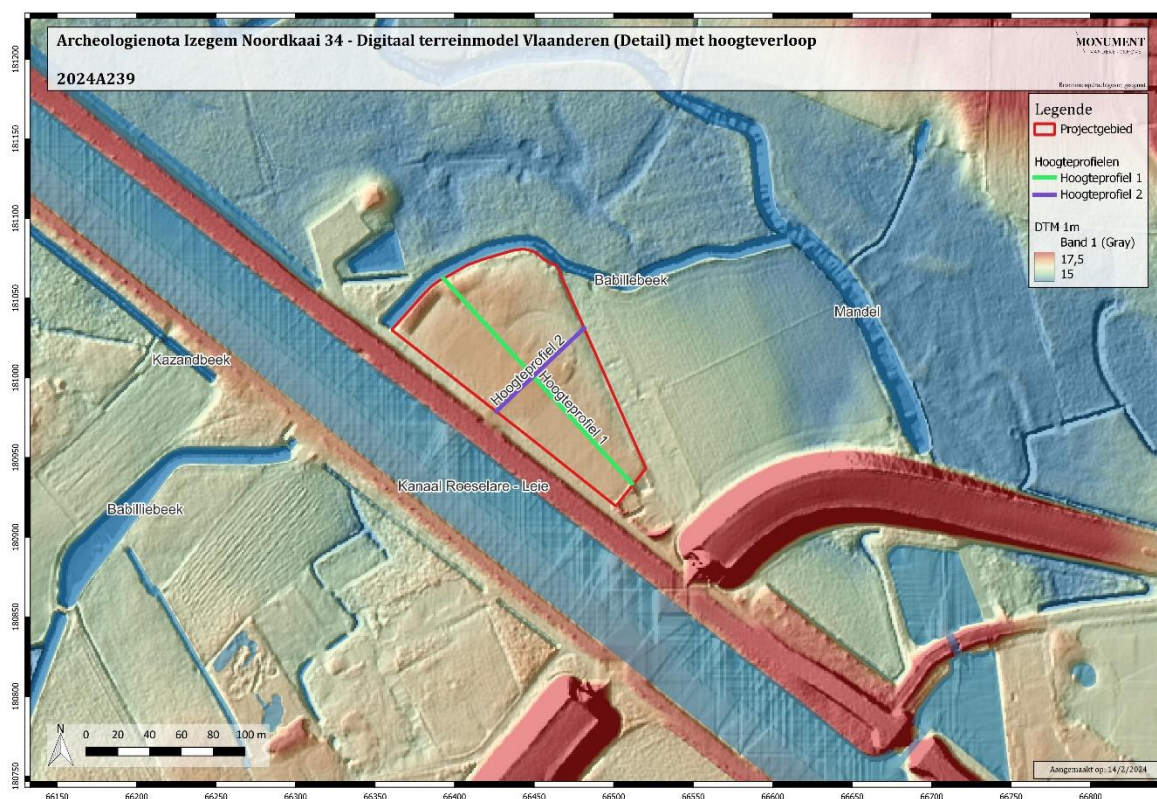
2.1.2. Landschappelijke situering

Izegem behoort tot zandlemig en lemig Vlaanderen. Het is een vrij vlak landschap, deel uitmakend van de Vlaamse Vallei, dat doorsneden wordt door verschillende waterlopen met de Mandel als belangrijkste. Het projectgebied maakt deel uit van havengebied. Het terrein maakt deel uit van het Polder-Leie Interfluvium. Het landschap bestaat uit weinig verheven ruggen en koppen of kleine plateaus bovenop de centrale heuvelkam. Deze hoogtes halen hoogtes van + 22 m TAW meer dan + 25 m TAW. Deze worden afgewisseld met langgerekte beekvalleien en droge depressies (colluvia). Met name de depressie gevormd door de Mandelvallei kenmerkt het landschap. Hier daalt het reliëf naar + 20 tot + 15 m TAW. Het projectgebied situeert zich in deze lager gelegen zone gevormd door de Mandelvallei. Ten noordwesten van het projectgebied is een lager gelegen zone te zien gevormd door de Babilliebeek en verder ten noordoosten door de Gistelbeek.

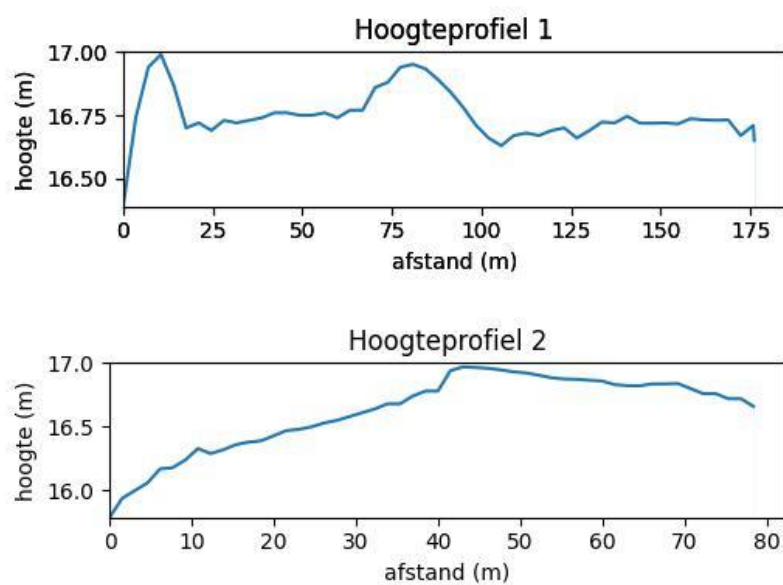

Figuur 18: DTM met aanduiding projectgebied (bron: geopunt)

Zoals eerder vermeld situeert het projectgebied zich in een lager gelegen zone gevormde door de Mandelvallei waar zich ook het Kanaal Roeselare – Leie situeert. Het terrein kent een reliëfverschil van om en bij één meter. De centrale en zuidelijke helft kent een hogere waarde van ongeveer + 16,98m TAW. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de aanwezigheid van het bestaande industriële gebouwen. Het reliëf loopt in eerder grillig verloop af naar +15.81m TAW in noordelijke en noordoostelijke richting waar de Babillebeek en de Mandel zich bevinden.

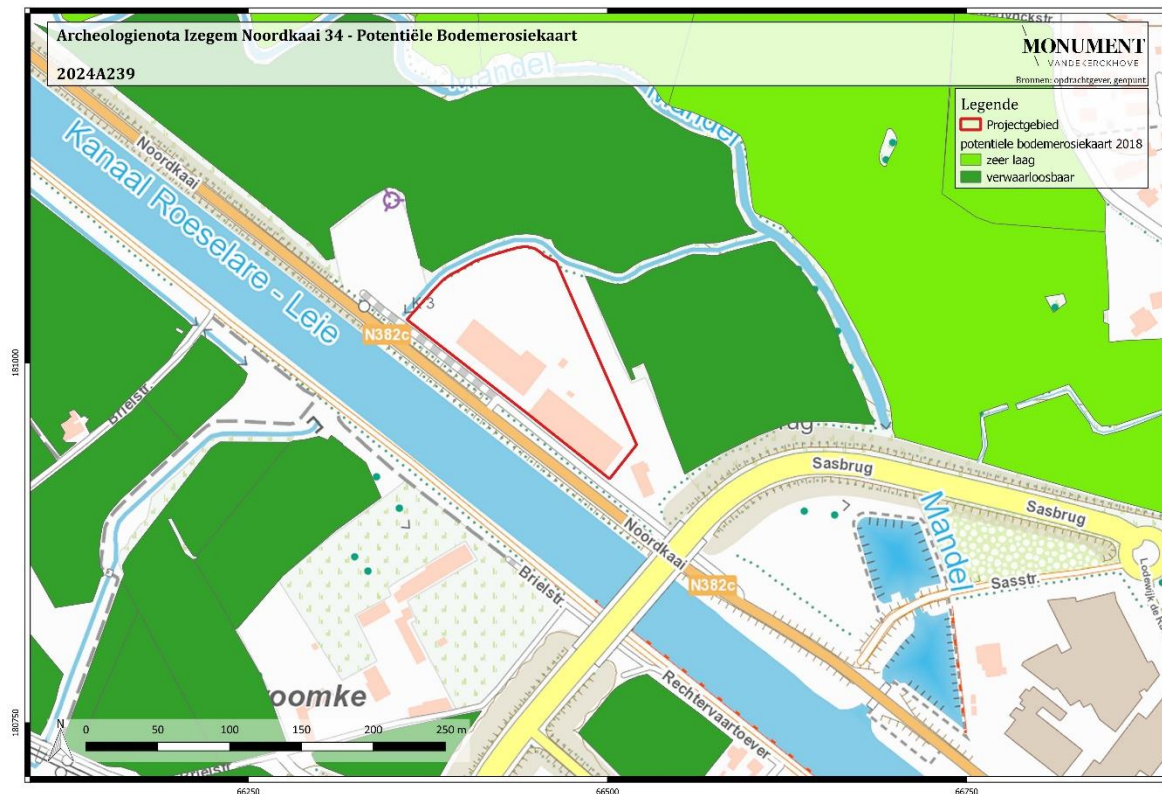

Figuur 19: DTM met detail projectgebied met aanduiding hoogteprofielen (bron: geopunt)

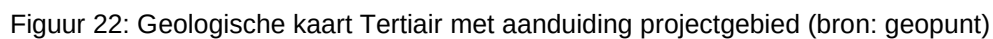
Figuur 20: Hoogteprofielen (bron:geopunt)

De bodemerosiekaart uit 2018 geeft geen specifieke aanduiding voor het projectgebied. Echter de waarden in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied schommelen tussen verwaarloosbaar tot laag. Deze kaart houdt onder meer rekening met het bodemtype, de hellingslengte en de hellingsgraad.

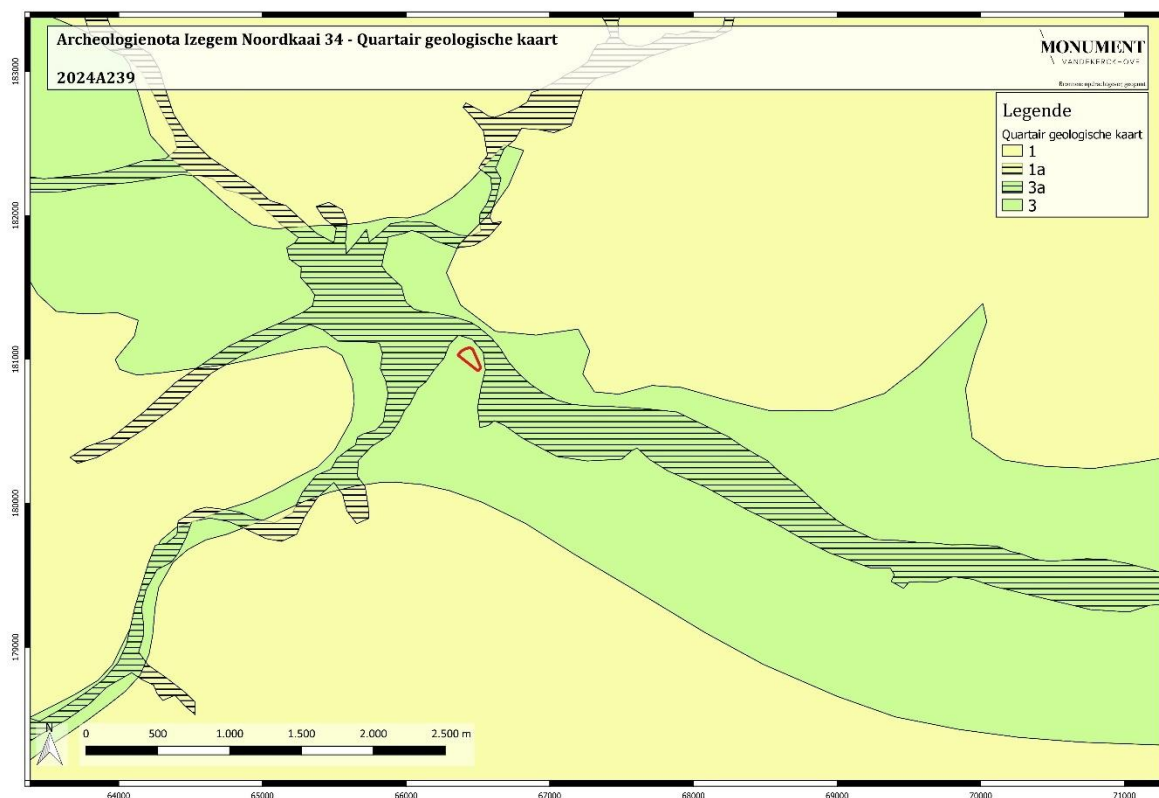

Figuur 21 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding projectgebied (bron: geopunt)

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (code **FLPw**). Daar bovenop bevinden zich eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (**ELPw**), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het Quartair (code **HQ**).

Figuur 23: Quartair Geologische kaart met aanduiding projectgebied (bron:geopunt)

⁷ Van Ranst E., Sys. C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Gent.

Bodemonderzoek in de nabije omgeving in de vorm van landschappelijke boringen tonen weliswaar wél enige profielontwikkeling, namelijk een B-horizont, ter hoogte van de Sdp-bodemtypes.⁸

Verder werd er ter hoogte van het projectgebied in 2022 reeds een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd door IRBS (dossier 99078). Hierbij werden er geen vervuilingen vastgesteld.

Bodemkundig onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied (1970) gepubliceerd op DOV Vlaanderen, duidde op de aanwezigheid van een laag van plaatselijk en weinig kalk op een diepte van 2 m tot 2,5 m onder het maaiveld (boornummer GEO-70/311-b15)⁹.

⁸ Libert M., Coenarts J. 2022. Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. landschappelijke boringen en proefsleuven langs de haverhuisstraat te Izegem (prov. West-Vlaanderen). Nota Verslag van Resultaten. Gent.

⁹ <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=verkenner>

2.2. Historische beschrijving¹⁰

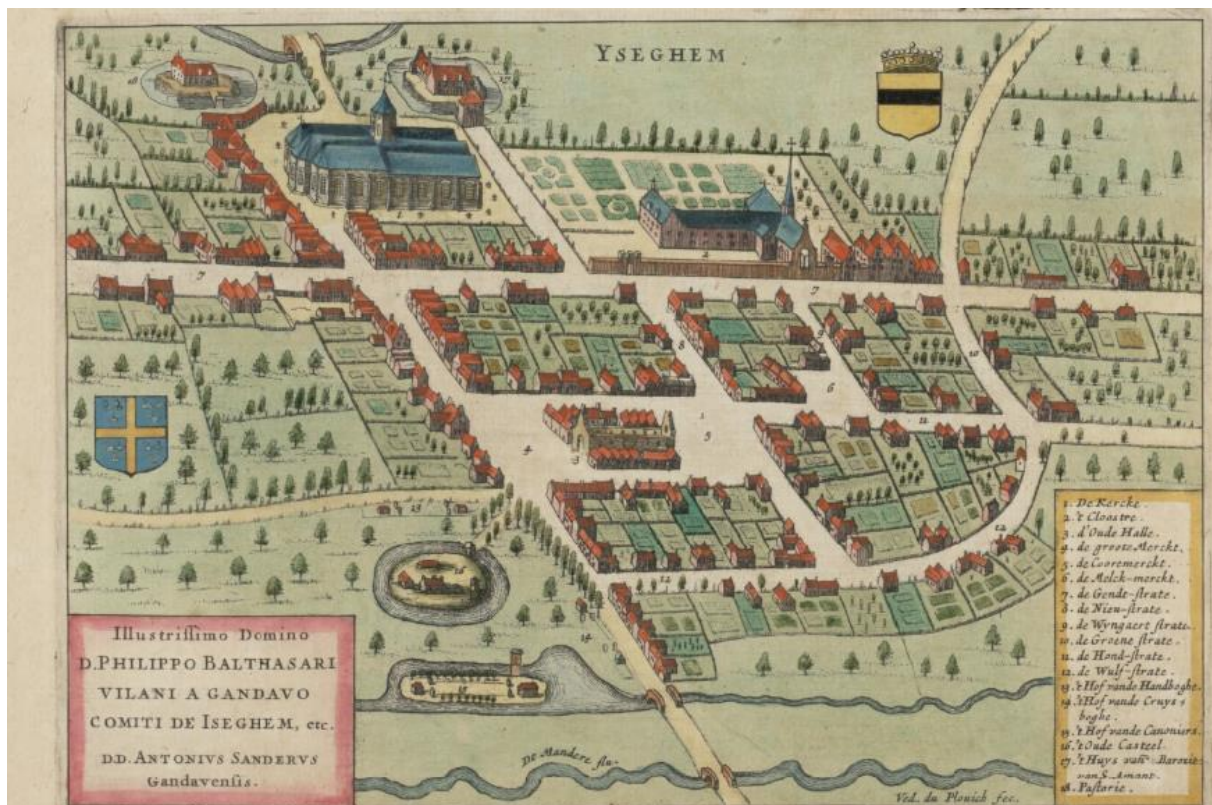
2.2.1. Algemene historische beschrijving

De vroegste sporen van menselijke aanwezigheid te Izegem dateren uit het Neolithicum en werden aangetroffen op het einde van de 19de eeuw. Meer specifiek gaat het om een prehistorische site die zich op de rechteroever van de Mandel had ingeplant met een honderdtal fragmenten van bewerkte vuurstenen als vondstenassemblage.

Volgens de overlevering zou Izegem rond 650 tot het Christendom geïntroduceerd worden en dit door toedoen van de heilige Tillo. Gedurende deze periode zou ook een eerste kerkje opgetrokken zijn. Een latere vermelding van de kerk te Izegem dateert uit 1122 toen haar patronaatsrecht door de bisschop van Doornik aan het Sint-Maartensklooster de Doornik werd geschonken. Dit betekent dat Izegem tot het bisdom van Doornik behoorde. De oudste vermelding van Izegem dateert echter van de voorgaande eeuw: namelijk in 1066 werd de naam 'Isinchem' vermeld in een schenkingsoorkonde van graaf Boudewijn V aan de Sint-Pieterskapel te Rijsel. De schenking betrof zes bunders en zes hoeven. Etymologisch zou de naam Izegem verwijzen naar de woonplaats van de lieden van Iso.

Wat we vandaag kennen als Izegem bestond gedurende het Ancien Régime uit verschillende heerlijkheden. De voornaamste was het Hof van Izegem wat overeenstemde met het centrum van Izegem (tussen de Mandel, de Gentsestraat en de Kruisstraat. Een tweede belangrijke heerlijkheid is die van Wallemote, gelegen in het zuiden van Izegem. Door een verkoop in 1399 kwam het in handen van de heren van Izegem. Zoals de naam doet vermoeden situeerde zich ter hoogte van de huidige Wallemotestraat de centrale hoeve van deze heerlijkheid. Een derde belangrijke heerlijkheid was die van Schiervelde dat een pachthuis bevatte met de naam 'Blauwhuis'. Aan het einde van de 17de eeuw onderging het verbouwingen en groeide het verder uit tot het huidige kasteel Blauwhuis.

¹⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2024: *Izegem*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onrorenderfgoed.be/themas/14453>.

Figuur 25: Stadsgezicht Izegem volgens A. Sanderus in *Flandria Illustrata, sive Descriptio comitatus istius per totum terrarum orbem celeberrimi, III tomis absoluta* (bron: www.lib.ugent.be)

Een derde belangrijke heerlijkheid was Hazelt dat een groot deel van het huidige Emelgem en het noordwesten van Izegem omvat. Deze heerlijkheid was in het bezit van de heren van Stavele.

Gedurende de 14de en de 15de eeuw vonden verbredingswerken plaats aan de Mandel – onder het bewind van Gwijde van Dampierre. Daarmee gepaard ging het verhogen van de bruggen te Izegem en Ingelmunster. Izegem was een belangrijk centrum voor lijnwaadnijverheid waardoor voor de Mandel een belangrijke economische rol was weggelegd met betrekking tot de ontsluiting van de regio. De 14de eeuw zag een grote bloei binnen deze industrie waardoor ook een lijnwaadhal werd opgericht. Deze constructie werd echter in 1452 door de Gentaren verwoest tijdens hun opstand tegen de hertog van Bourgondië. De hal werd echter heropgebouwd.

Tegen de 16de eeuw stond Izegem gekend als een dominerend handelscentrum binnen de Mandelvallei. Een octrooi daterend van 17 november 1525 voorzag de toelating tot het plaatsvinden van een wekelijkse lijnwaadmarkt, een recht dat hen werd toebedeeld door de heren van Izegem. De stad Kortrijk en Roeselare poogden echter haar positie te boycotten in de hoop een handelsmonopolie op vlagsgaren en linnen te verkrijgen. Rond het midden van de jaren '40 van de 16de eeuw was Izegem het voornaamste bevoorradingscentrum voor de Gentse linnentransitohandel naar de Antwerpse haven. Aan het begin van de jaren '50 werd

het linnen vervoerd naar Brugge om van daar verscheept te worden naar Spanje en Engeland. Een befaamd product was het zogenaamde 'Yseghemsche blauekens' of 'bocraen', een blauw geveerd linnen. Verschillende blekerijen waren gekend, onder meer aan de Pastoriebeek.

Vanaf de tweede helft van de 16de eeuw zag de langzame teloorgang van de Izegemse linnenmarkt als gevolg van de fiscale hervormingen die de hertog van Alva doorvoerde. Daarenboven begon de Mandel ook langzaam te verzanden. Gedurende 1571-1572 werd door Izegem en Roeselare een gezamenlijk project opgestart om een nieuw kanaal te graven. Hun pogingen werden echter teniet gedaan door de steden Kortrijk, Ieper, Deinze en Gent. In 1577 volgde de bouw van een nieuwe linnenhal maar de economie ging steeds verder achteruit, niet in het minst door de beeldenstorm (1566) en de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Ambachtslui verkozen de grote steden en lieten Izegem achter zich. Filips II verhief in 1582 de heerlijkheid Izegem tot graafschap. Maar enkele jaren later, in 1589, werd de nieuwe hal samen met de omliggende bebouwing wederom vernield samen met het klooster van de Grauwzusters. Ook de kerk moest er tijdens latere plunderingen eveneens aan geloven. De hal zal meer hersteld worden. Onder het bewind van aartshertogen Albrecht en Isabella (1598-1621) brak een rustige periode aan en werd de Sint-Tillokerk hersteld. Ook het klooster werd heropgebouwd. Ondanks deze rustige periode en verschillende pogingen van de heren van Izegem om de linnenmarkt terug in de lift te krijgen, bleef de lokale economie stagneren. Desalniettemin bleef Izegem een belangrijk linnencentrum door zijn specialisatie in fijnlinnenfabricage.

Na de turbulente periode van de Frans-Spaanse oorlogen brak vanaf de 18de eeuw een kalmere periode aan onder Oostenrijks bewind waarbij de linnenweverij – dat nu voornamelijk als huisnijverheid werd beoefend – in volle expansie kwam. Een nieuwe economische industrietak ontwikkelde zich onder de Franse overheersing. Het Franse leger plaatste namelijk een grote bestelling voor schoenen met als gevolg dat Izegem een belangrijk centrum voor de schoenindustrie werd. Aan het begin van de 19de eeuw verscheen de eerste lakenfabriek te Izegem. Enkele jaren later kreeg Izegem ook de titel 'stad' waarbij een linnenmarkt werd ingericht in Herberg 'den Hert'. Rond 1827 verhuisde de linnenmarkt naar een grond van het voormalige klooster van de grauwezusters. Door de teloorgang van de Franse afzetmarkt en de Engelse concurrentie kreeg de linnenmarkt echter rake klappen.

Gedurende de tweede helft van de 19de eeuw stijgt het belang van de vlasnijverheid waarbij de landelijke gebied steeds meer doorspekt worden met vlasschuren die de linnenweverijen en de vlasspinnerijen in het centrum bevoorraden. Daarenboven kende ook de chicoreiteelt een verdere ontwikkeling. Ook de linnennijverheid kende opnieuw een heropbloei dankzij de mechanisatie en de hoedennijverheid samen met de schoen- en borstelnijverheid werd een eveneens een belangrijke economische activiteit Izegem. Talrijke ateliers werden opgericht die gedurende het eerste kwart van de 20ste eeuw uitgroeiden tot de belangrijkste fabrieken.

Deze economische ontwikkelingen vroegen dan ook om een betere ontsluiting van Izegem met verschillende infrastructuurwerken tot gevolg. Het ging onder meer om de uitbreiding van het wegennet richting Ingelmunster, Roeselare, Menen, Ardooie en Kortrijk. De spoorlijn Brugge – Kortrijk werd in 1847 aangelegd voor de aanvoer van hout. Tussen 1862 en 1872 werd het kanaal Roeselare – Leie uitgegraven. Dit zorgde vervolgens voor verdere stadsuitbreidingen. De nood aan onderwijs en verzorging werd ingevuld door kloostergemeenschappen die zich te Izegem vestigden.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog lag Izegem in het Duitse Operationengebied waardoor de stad voornamelijk een rol toebedeeld kreeg in de verzorging en bevoorrading. Verschillende gebouwen werden omgevormd tot Krieglazarette, waaronder een goederenstation, de ziekenzalen van het 'oudemannenhuis', de kloosters van de Franse zusters, de zusters van Maria en kapucijnen, en ook de Heilig Hartschool voor meisjes en het Gildenhuis. De Duitse troepen werden verder ingekwartierd in schoolgebouwen en fabrieken die hiervoor ontmanteld werden met de verplaatsing van de industriële activiteiten naar andere stedelijke centra. Vanaf 1917 werden barakken opgericht door het stijgende aantal soldaten, onder meer in de Vanden Bogaerdelaan en de Kortrijksestraat. Een vliegveld werd langsheen de zuidzijde van de Roeselaarsestraat aangelegd en één geheel vormt met het vliegveld van Rumbeke. De Duitse troepen voerden ook verbeteringen uit aan het wegennet – onder meer aan de Nederweg en de Prins Albertlaan – en breiden ook verder het buurtspoorwegennet uit. In september 1918 werd tijdens het bevrijdingsoffensief een deel van het kasteeldomein vernield door een brand. De daaropvolgende maand volgde de bevrijding van Izegem door de Belgische troepen. Over het algemeen bleven de verwoestingen eerder beperkt door luchtaanvallen in 1917.

Tijdens het Interbellum werden nieuwe straten aangelegd en nieuwe wijken opgetrokken. De eerder vermelde schoen- en borstelindustrie scheerde hoge toppen die de groeiende bouwactiviteiten bevorderden, met name de particuliere woningbouw. Fabrieken en andere industriële gebouwen vestigden zich nu eerder buiten het centrum en steeds meer langsheen de Prins Albertlaan en de Zuidkaai.

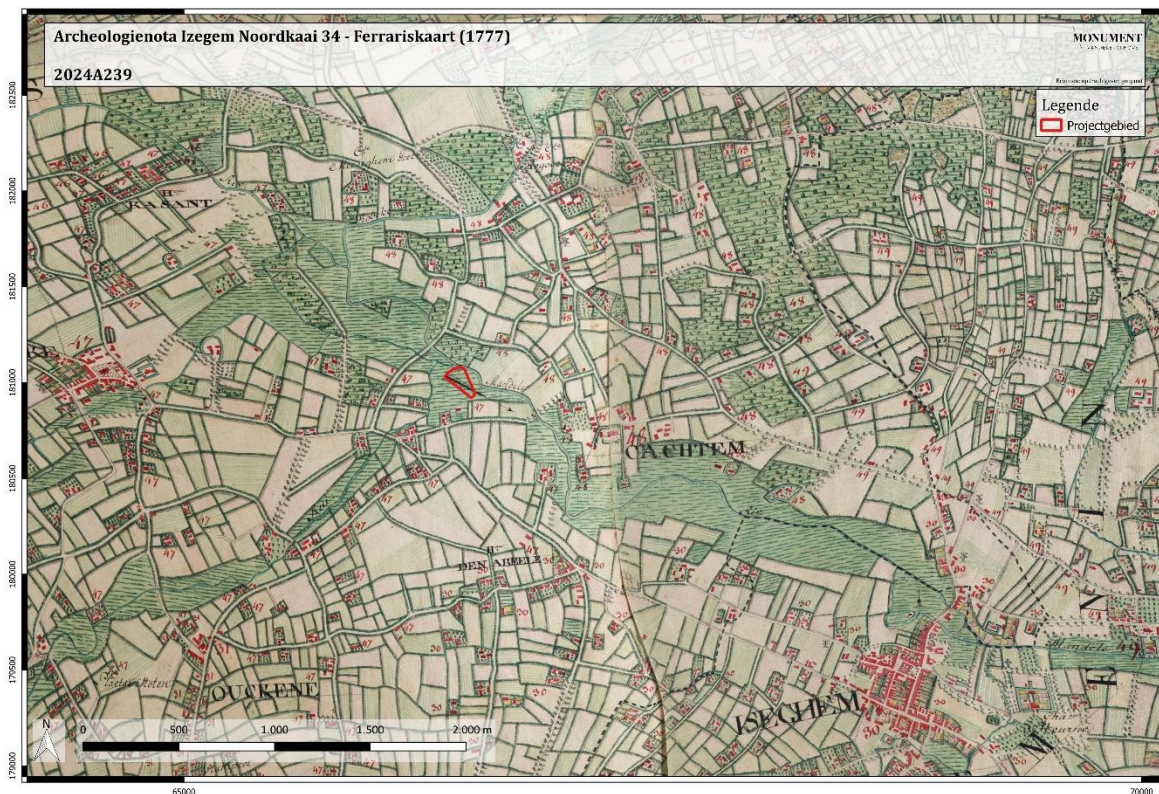
De Tweede Wereldoorlog zag zware gevechten langsheen de zuidkant van de stad. Izegem werd zwaar onder vuur genomen. Een bombardement bracht grote schade toe aan het kasteel 'Blauwhuis', het klooster Ave Maria, de Marktstraat, de Korenmarkt en de Kruisplaats. Ook de toren van de kerk werd vernietigd.

Vanaf de jaren '50 kende de nijverheden een langzame teloorgang met de sluiting van verschillende fabrieken gedurende de jaren '70 en '80 tot gevolg. Desalniettemin blijft Izegem een belangrijk productiecentrum van borstels.

2.2.2. Historische beschrijving projectgebied

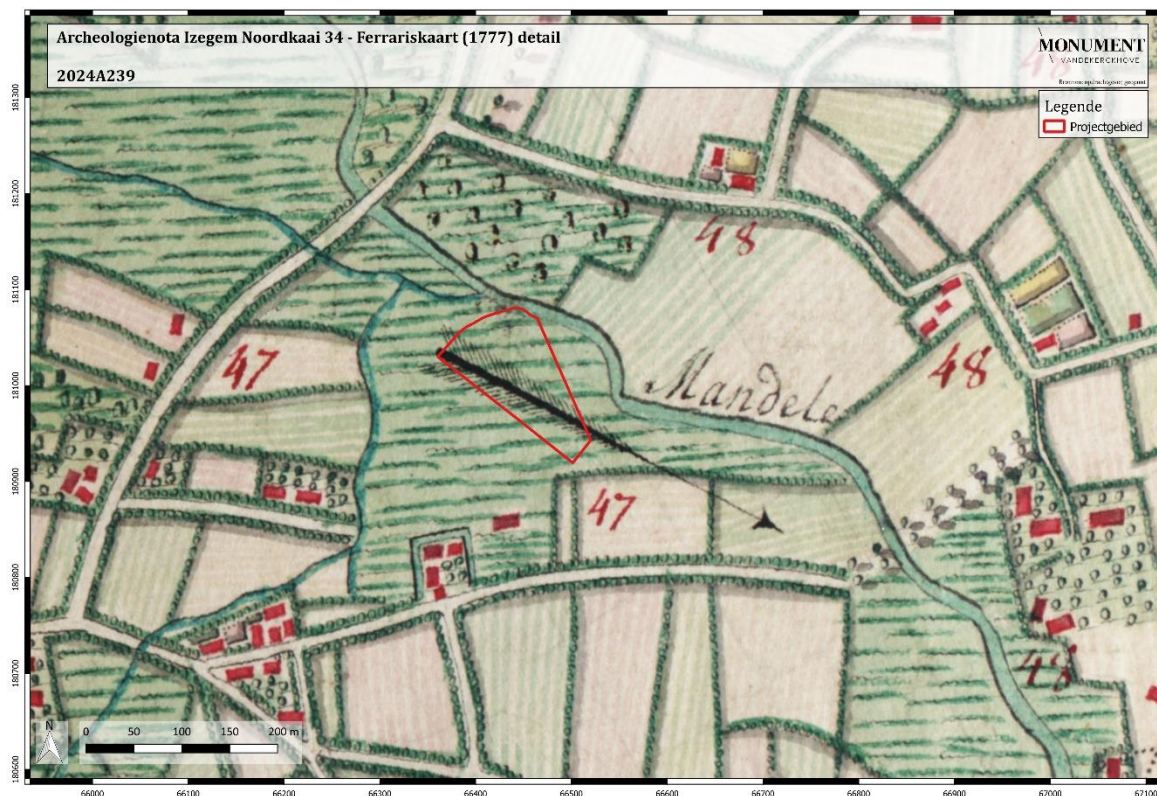
De oudste kaart die informatie verschaft over het projectgebied is de **Ferrariskaart (1771-1778)**. Het projectgebied situeert zich op enige afstand ten noordwesten van het centrum van Izegem en het dorp Kachtem in een landelijke zone en net ten zuiden van de Mandel en de voorloper van de Babillebeek. Het gebruik van de gronden kunnen in diezelfde context geplaatst worden. De gronden worden weergegeven als (vochtig) weiland. Binnen de contouren van het projectgebied bevindt er zich geen bebouwing.

De gekarteerde pijl ter hoogte van het projectgebied geeft de stromingsrichting van de Mandel weer.¹¹

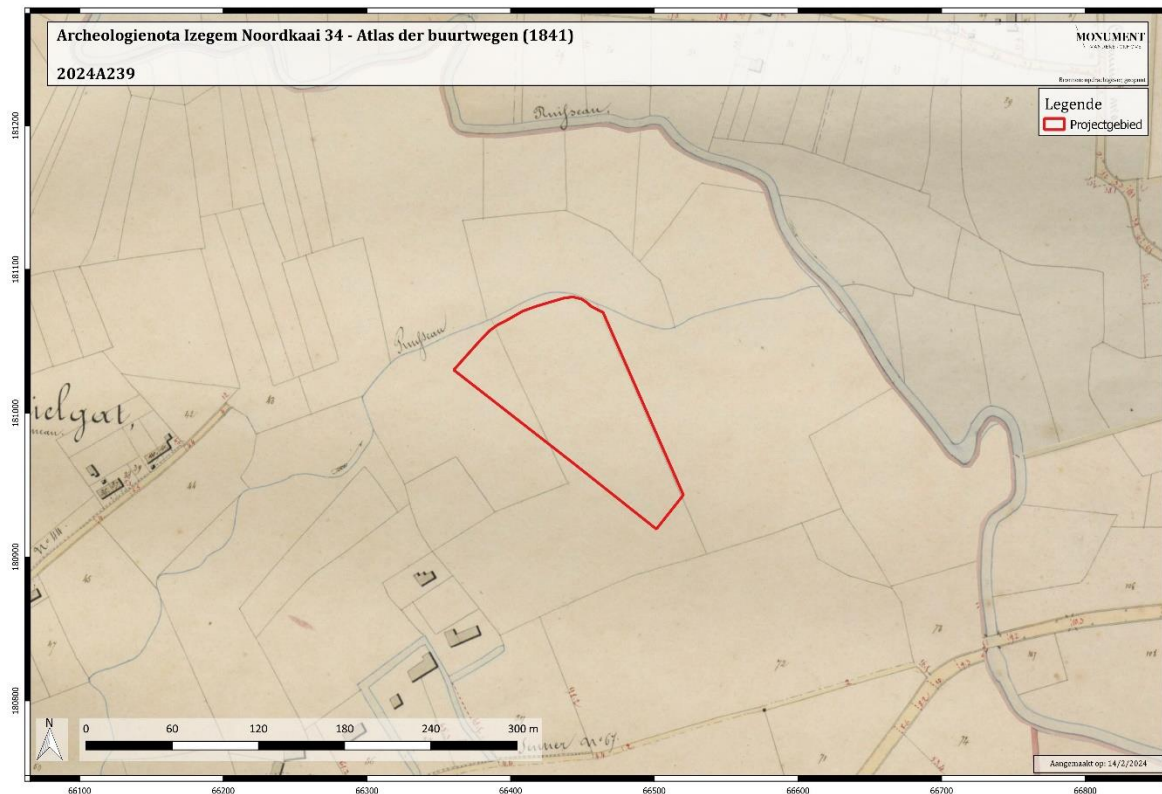
Figuur 26: Projectgebied aangeduid op Ferrariskaart (1771-1778) (bron: geopunt.be)

¹¹ De Coene, K., Ongena, T., Stragier, F., Vervust, S., Bracke, W. & De Maeyer, P. 2012. Ferraris, the legend. The Cartographic Journal, vol. 49 (1): 30-42.

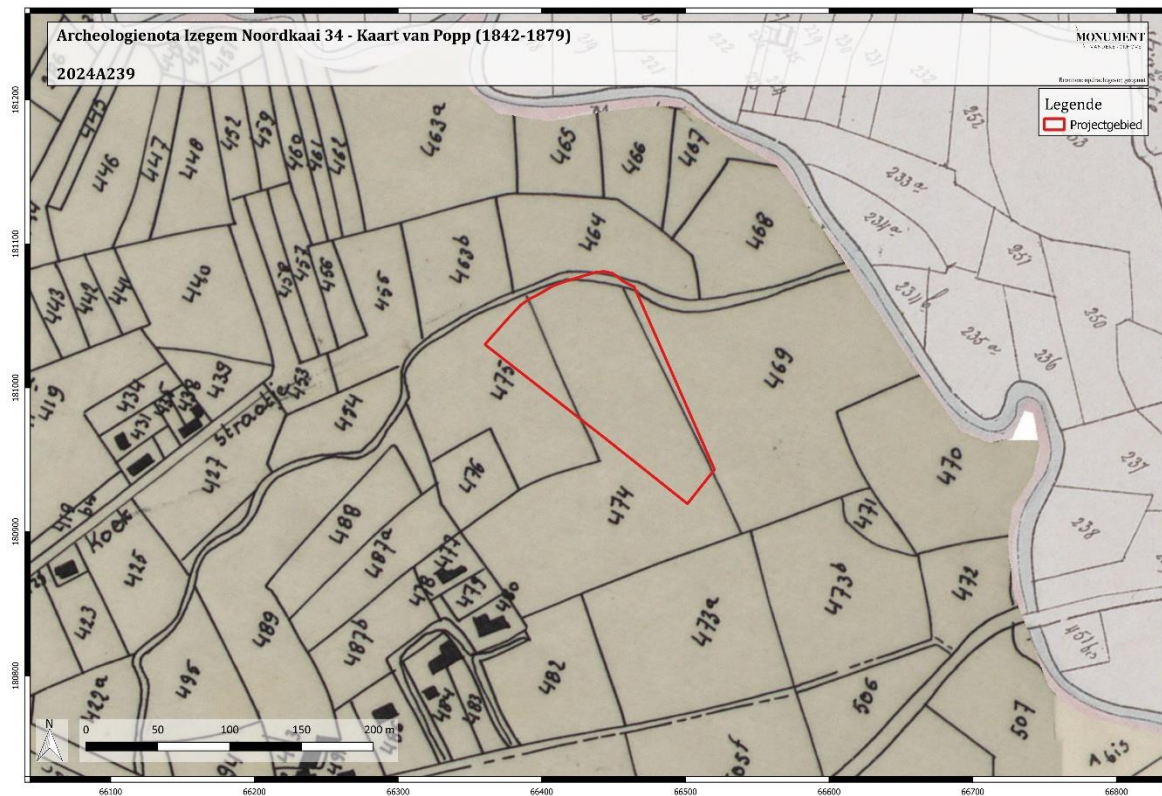
Figuur 27: Projectgebied aangeduid op Ferrariskaart (1771-1778) – detail (bron: geopunt.be)

De **Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)** toont een gelijkaardig beeld. Het projectgebied wordt samengesteld uit twee verschillende percelen. Ze zijn nog steeds onbebouwd. Net zoals de Ferrariskaart aantoon, bevindt de bebouwing zich ten zuidwesten van het projectgebied. In tegenstelling tot de Ferrariskaart wordt het gebied hier wel al deels omzoomd door de voorloper van de Babillebeek. De Ferrariskaart is minder gedetailleerd en kent waarschijnlijk een grotere foutmarge op de rivier- en beeklopen dan de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 28: Projectgebied aangeduid op Atlas der Buurtwegen (ca. 1841) (bron: geopunt.be)

De **Popp-kaart (1842-1879)** geeft eenzelfde beeld. Het projectgebied omvat percelen 474 en 475. Nog steeds is het terrein onbebouwd en beperkt de bebouwing zich in de het zuidwesten. Hetzelfde beeld, weliswaar minder gedetailleerd, is waar te nemen op de **Vandermaelenkaart (1846-1854)**.

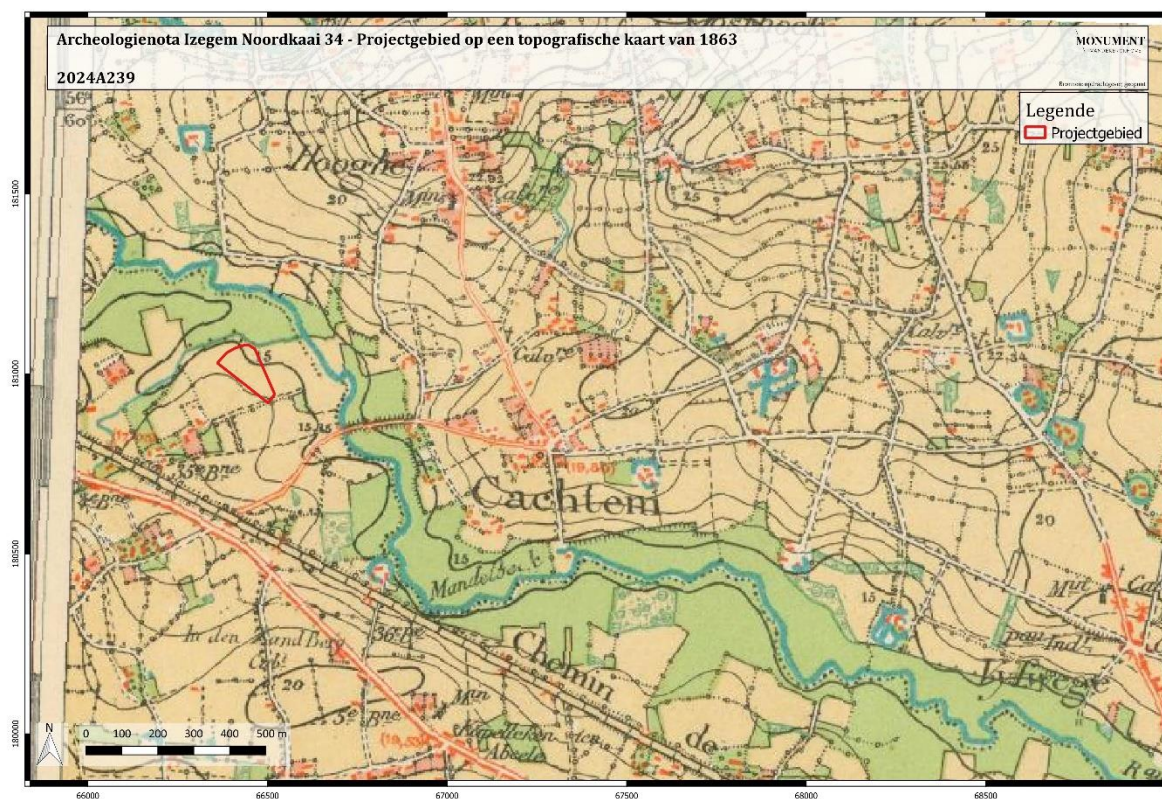
Figuur 29: Projectgebied aangeduid op de Poppkaart (1842-1879) (bron: geopunt.be)

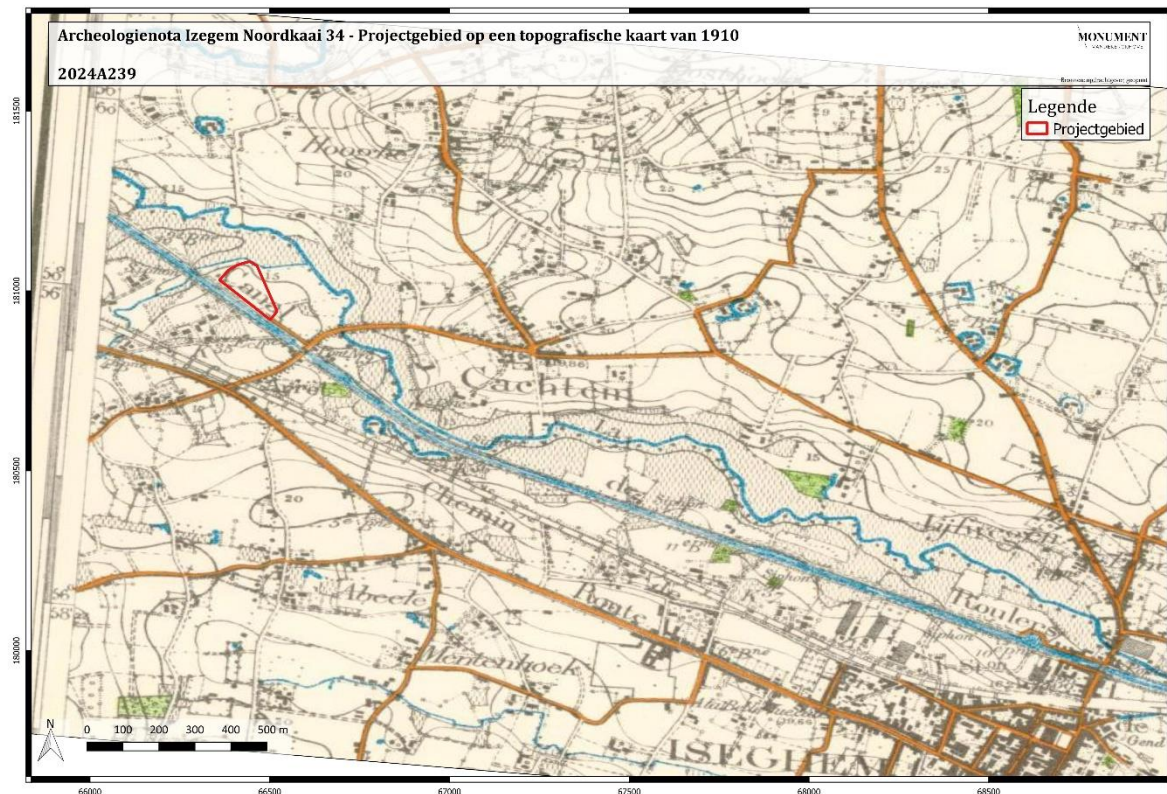
Figuur 30: Projectgebied aangeduid op Vandermaelenkaart (1846-1854) (bron: geopunt.be)

Onderstaande topografische kaarten dateren uit de tweede helft van de 19de eeuw en de 20ste eeuw. Hierin blijft het onbebouwde karakter van het projectgebied behouden. De **topografische kaart uit 1863** toont onder meer ook de afwezigheid van het Kanaal Roeselare – Leie. De **topografische kaart daterend uit 1910** toont deze wel. Het projectgebied blijft onbebouwd.

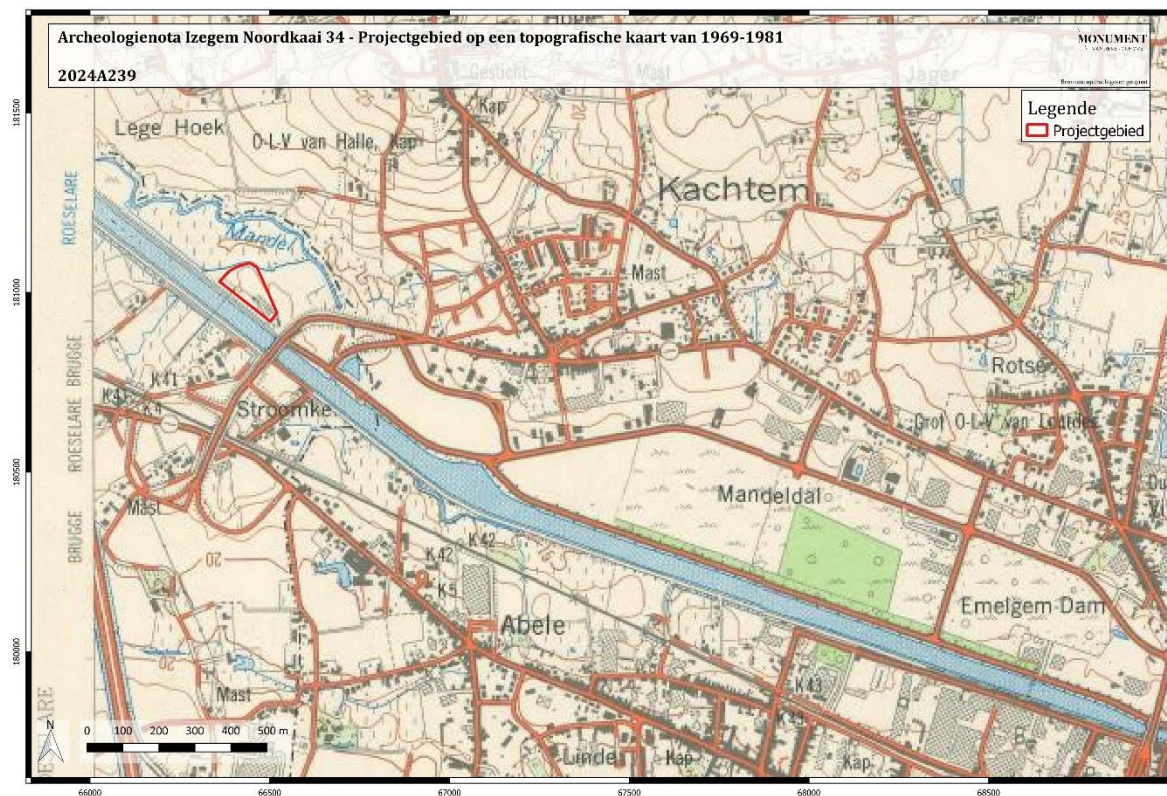
De situatie ter hoogte van het projectgebied blijft nagenoeg onveranderd op de **topografische kaart uit 1969-1981**. Echter, vanaf de jaren '70 zijn er eerste tekenen van activiteiten in het zuiden van het projectgebied. Zo wordt een zone ter hoogte van de huidige bedrijfswoning en het oostelijke deel van het projectgebied bebouwd met een loods en verhard.

Figuur 31: Projectgebied aangeduid op topografische kaart 1863 (bron: cartesius.be)

Figuur 32: Projectgebied aangeduid op topografische kaart 1910 (bron: cartesius.be)

Figuur 33: Projectgebied aangeduid op topografische kaart 1969-1981 (bron: cartesius.be)

Ook de oudste **luchtfoto uit 1971** toont in het zuiden de ontwikkeling van enkele loodsen. De rest van het projectgebied blijft in gebruik als akker- en weiland. De verharding en bebouwing op en rond het projectgebied ontwikkelt zich verder in de jaren '80-'90, zoals te zien is op de **luchtfoto uit 1979-1990**. Op het terrein zijn twee gebouwen in het zuiden van het projectgebied te zien. En ook de huidige Sasbrug over het verbrede kanaal werd in deze periode aangelegd. Rond **2000-2003** zijn de werken op het projectgebied voltooid en blijft de lay-out tot op **heden** behouden. Tot slot werd rond **2011** ten noorden van het projectgebied een windmolen geplaatst.

Figuur 34: Projectgebied aangeduid op luchtfoto 1971 (bron: geopunt.be)

Figuur 35: Projectgebied aangeduid op luchtfoto 1990 (bron: geopunt.be)

Figuur 36: Projectgebied aangeduid op luchtfoto 2000-2003 (bron: geoupnt.be)

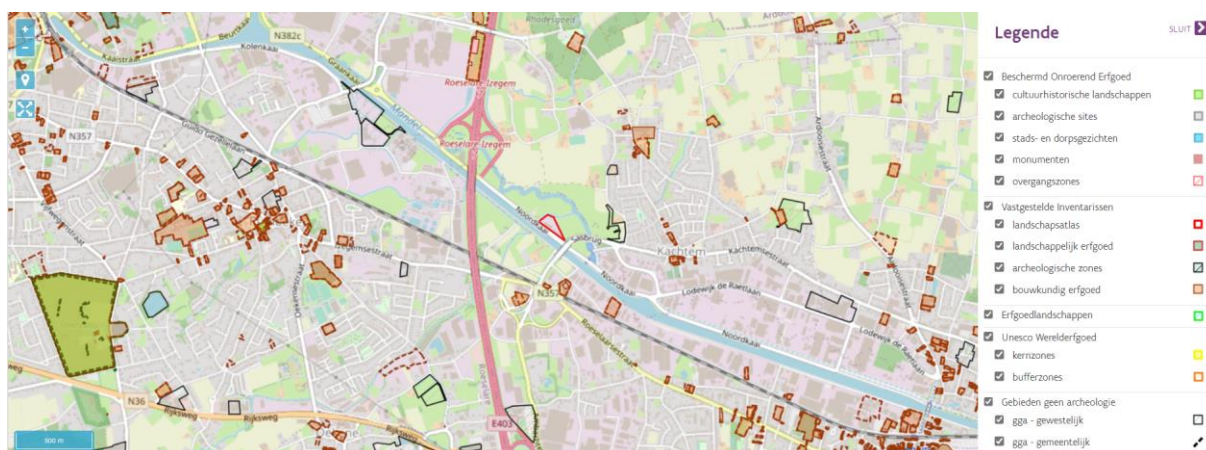
Figuur 37: Projectgebied aangeduid op een luchtfoto uit 2008-2011 (bron: geopunt.be)

Figuur 38: Projectgebied aangeduid op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be)

2.3. Archeologisch kader ¹²

Het projectgebied is niet opgenomen in de vastgestelde inventaris. Deze inventaris bevat een door de minister bevoegd voor onroerend erfgoed vastgestelde lijst van items die erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Aan een vastgestelde inventaris zijn rechtsgevolgen verbonden.

Figuur 39: Kaart met beschermd onroerend erfgoed, vastgestelde inventaris, gebieden geen archeologie (bron: geoportaal) met aanduiding projectgebied in het rood

2.3.1. CAI

Hoewel er al veel locaties in Izegem zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris, is er nog niet veel archeologisch onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied verricht. Hieronder een overzicht van de CAI in de regio van het projectgebied die van belang zijn voor deze archeologienota.

CAI ID	Toponiem en onderzoek	Periode	Beschrijving
71530	Lodewijk De Raetlaan II Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
71531	Hogestraat I Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
71532	Elf Julistraat 1 Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
71533	Mandeerlynckstraat 8 Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
71537	Hoogstraat II Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht

¹² Geoportaal.be

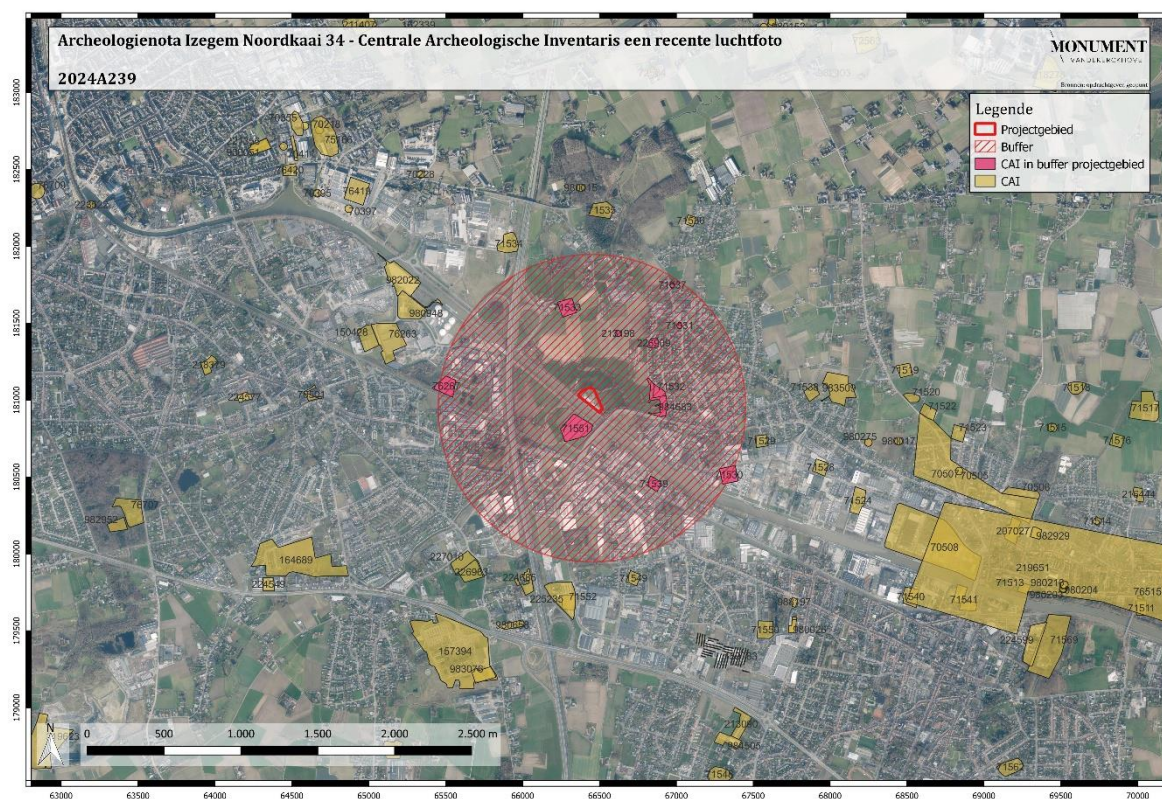
71539	Prins Albertlaan I Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
71551	Brielstraat I Erfgoedonderzoek	Late middeleeuwen	Site met walgracht
76267 ¹³	Rumbeke Regenbeek I Veldkartering, opgraving	Laatmesolithicum	- Organische resten: plantenresten, (o.a.hazelnoten, eikels), dieren-beenderen van hond en paard - Lithisch materiaal (ca. 1729 artefacten)
213198	Elf Julistraat Metaaldetectie	Volle middeleeuwen	Bronzen beeldje van leeuw, mogelijks uit volle middeleeuwen
226909 ¹⁴	Elf Julistraat Vooronderzoek	18 ^{de} eeuw	Restanten hoevegebouw uit de 18 ^{de} eeuw
984683 ¹⁵	Haverhuisstraat Vooronderzoek	Volle middeleeuwen	Landindeling, greppels en kuilen

Uit deze gegevens kunnen we besluiten dat de ruime regio van Izegem sinds de steentijd, en zeker sinds de middeleeuwen, activiteit heeft gekend. Dit is mede te danken aan haar gunstige ligging in de vallei van de Mandel.

¹³ Almeyn D. 1996: Rumbeke Regenbeek 2: een gemengd lithisch ensemble uit het Mesolithicum en Neolithicum/Bronstijd op de linkeroever van de Regenbeek in Rumbeke (gem. Roeselare), in Westvlaamse Archaeologica, 12, p. 5-32.; De Cock S., J. Goderis 1994: Veldactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1993 en 1994, in Westvlaamse Archaeologica, 10, p. 76-81.

¹⁴ Ghyselbrecht E., Thys C., Van Goidsenhoven W., Vanhecke I., Vanhercke J., Willaert A. 2019: Elf Julistraat 30 (Izegem, West-Vlaanderen), Nota Verslag van resultaten, Sint-Michiels-Brugge.

¹⁵ Libert M., De Hooghe G. & Coenaerts J. 2023: Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van de Haverhuisstraat te Izegem (prov. West-Vlaanderen). Nota, Verslag van Resultaten, ABO archeologische rapporten 1996.

Figuur 40: Kaart CAI (bron: geoportaal.be) met aanduiding projectgebied

2.3.2. Archeologienota's

In de nabije regio van het projectgebied werden eerder al enkele archeologienota's opgemaakt. Hieronder een korte samenvatting hiervan.

Izegem 't Haverhof (ID20610)

In 2021 werd ten noordoosten van het projectgebied een archeologienota naar aanleiding van geplande werken, oa de aanleg van riolering, pompstation, bufferbekken, een talud etc.¹⁶ Omdat het westelijke deel van het projectgebied steeds in gebruik is geweest als landbouwareaal en er een niet diepgaande verstoring wordt vermoed, werd geadviseerd na te gaan wat het archeologische potentieel is van deze zone.

Het vervolgonderzoek in de vorm van een bodem- en proefsleuvenonderzoek vond plaats in 2023.¹⁷ De aangetroffen sporen konden in verband worden gebracht met de bewoning in de nabijgelegen site met walgracht (CAI171352). Het gaat om enkele volle en laatmiddeleeuwse greppels en kuilen die als landindeling, het begrenzen en/of afwateren van wei- of akkerlanden, werden geïnterpreteerd. De andere delen van het onderzoeksgebied waren zwaar verstoord. Door de aanwezigheid van de verstoorde bodem, het ontbreken van duidelijke archeologische indicatoren en de slechte bewaring van archeologische sporen werd er geen verdere maatregelen geadviseerd.

Roeselare Izegem A17 afrittencomplex 7 (ID12038)¹⁸

Naar aanleiding van de heraanleg van een op- en afrit van de snelweg A17 te Izegem/Roeselare ten westen van het projectgebied werd in 2019 een archeologienota opgesteld. Door ongunstige ligging en de matige verstoring die de geplande werken met zich zouden meebrengen, werd het potentieel tot kennisvermeerdering zeer laag ingeschat. Hierbij werd bijgevolg geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

¹⁶ De Rijck A. 2021. Archeologienota Kerkestukstraat, Hogestraat, Haverhuisstraat, 9de Liniestraat, Elf-Julistraat, Walbeekstraat en Hondsmertjesstraat te Izegem. Aartselaar.

¹⁷ Libert M., De Hooghe G. & Coenaerts J. 2023: Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van de Haverhuisstraat te Izegem (prov. West-Vlaanderen). Nota, Verslag van Resultaten, ABO archeologische rapporten 1996

¹⁸ Jansen I. 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van op- en afrittencomplex 7 aan de snelweg A17 te Izegem en Roeselare (prov. West-Vlaanderen). Gent.

Roeselare Regenbeekstraat (ID22109)¹⁹

Ten westen van het projectgebied werd in 2022 ter hoogte van de regenbeekstraat een archeologienota opgesteld door Ruben Willaert. De opdrachtgever plant de herinrichting van een waterzuiveringsinstallatie. Hiervoor werd in het verleden (2018) reeds een archeologienota opgesteld. Een nieuwe archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van een wijziging en uitbreiding van de geplande ingrepen. Binnen de grenzen van de zuidelijke zone is een vindplaats aangeduid op de CAI. Het betreft de recuperatie van een aanzienlijke hoeveelheid mesolithische artefacten die vanaf 1990 werden gerecupereerd bij veldprospecties en een noodopgraving door VOBOW in 1994. Gezien het landgebruik in het verleden betreft het verploegd vondstmateriaal in de teelaarde (CAI 76267), dit wordt eveneens bevestigd door de waarnemingen tijdens het noodonderzoek. De gekende vindplaatsen en indicatoren in de ruime omgeving wijzen op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden op de terrassen langs de Mandel.

Bovenstaande bevindingen wijzen op een grote trefkans inzake artefactensites en andere archeologische sporen. Een vervolgonderzoek, bodem- en proefsleuvenonderzoek, werd hierbij geadviseerd. Echter, bijkomende voorwaarden werden gesteld voor het vervolgonderzoek. Zo dient er voorgaand aan de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek een veldkartering worden uitgevoerd op het perceel A362A2. De resultaten van deze veldkartering moeten worden meegenomen bij de interpretatie en rapportage van de resultaten van zowel het booronderzoek als het proefsleuvenonderzoek.

Bij het schrijven van deze nota werd dit vooronderzoek in uitgesteld traject nog niet uitgevoerd.

Izegem Prins Albertlaan (ID 18455)²⁰

Deze archeologienota werd geschreven naar aanleiding van het uitbreiden van industriële site met een loods en een kantoorgebouw. Ook de omgeving wordt opnieuw aangelegd. De geplande werken kunnen een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigen. Aan deze site wordt een zekere archeologische waarde toegekend. Er wordt een verder vooronderzoek geadviseerd door middel van een landschappelijk booronderzoek en indien nodig wordt dit onderzoek gevolgd door archeologische boringen en/of proefsleuven.

¹⁹ De Gryse J., Thys C., Van Goidsenhoven W., De Tollenaere J., Willaert A., Deryckere J. 2022. Regenbeek (Roeselare, West-Vlaanderen). Archeologienota; Brugge.

²⁰ Devalckeneer L. 2021. Archeologienota verslag van resultaten bureauonderzoek. Izegem Prins Albertlaan (prov. West-Vlaanderen). Ingelmunster.

Lodewijk De Raetlaan 16-20 (ID 17725)

Naar aanleiding van de geplande uitbreiding van een bestaand bedrijfsgebouw werd in 2021 door Ruben Willaert een bureaustudie²¹ uitgevoerd naar het archeologisch potentieel van de site. De studie wees op enig potentieel op het aantreffen van archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit artefactenconcentraties uit de steentijden en archeologische resten bestaande uit bodemsporen. Verder archeologisch vooronderzoek werd geadviseerd in de vorm van landschappelijke boringen, mogelijke archeologische boringen en proefsleuven. Echter, het bodemonderzoek in 2022 wees op een omwoeld en verstoord bodemarchief.²² Vanwege dit grotendeels verstoord bodemarchief en het gebrek aan potentiële kenniswinst wordt een doorlopend onderzoekstraject als weinig zinvol beschouwd.

Izegem Zuidkaai 35 (ID 14599)²³

Langsheen de Zuidkaai 35 werd de sloop van een bestaande woning en de realisatie van een nieuwbouwproject gepland. Op basis van de bureaustudie, opgesteld in 2020, kon een trefkans worden waargenomen. Er wordt bijgevolg verder onderzoek geadviseerd in de vorm van landschappelijke boringen, mogelijke archeologische boringen en proefsleuven. Tot op heden werd dit uitgesteld vervolgonderzoek nog niet uitgevoerd.

Izegem Zuidkaai (ID 4697)

Hembyse voerde in 2017 een bureaustudie²⁴ uit naar het archeologisch potentieel van een site langsheen de Zuidkaai. Om een goede inschatting te kunnen maken van het bodemarchief werden controleboringen uitgevoerd. Hieruit bleek dat het onderzoeksgebied tot in de 20ste eeuw een zeer nat gebied betrof en nooit in gebruik genomen voor bewoning noch landbouw. Het projectgebied bevindt zich namelijk in een komgebied van de rivier. Gronden die reeds vanaf de middeleeuwen in gebruik zijn als rootweiden voor vlas. Echter zorgde de ontwikkeling gedurende de vorige twee eeuwen voor een verstoring van de natuurlijke alluviale bodemopbouw. Gezien deze resultaten werd geen verder archeologisch vooronderzoek geadviseerd.

²¹ Deryckere J., Willaert A., Vanhercke J., 2021. Lodewijk de Raetlaan 16-18-20 (Izegem, West-Vlaanderen) Archeologienota, Brugge.

²² Ghyselbrecht E. 2022. Lodewijk de Raetlaan 16-18-20 (Izegem, West-Vlaanderen) nota, Brugge.

²³ Willaert A., Van Goidsenhoven W. 2020 Zuidkaai 35 (Izegem, West-Vlaanderen) Archeologienota, Brugge.

²⁴ De Smaele B., Pieters H. 2017. Izegem, Zuidkaai Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie N°7, Gent.

Izegem 't Pandje (ID 5265, 7359)

Monument Vandekerckhove voerde in 2016 een bureaustudie²⁵ uit naar het archeologisch potentieel van de site 't Pandje. De geplande werken betreffen de uitbreiding van een bestaand rusthuiscomplex met nieuwe bebouwing met wegenis en parking. Voor dit projectgebied werd een verwachting opgesteld voor de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Verder onderzoek werd geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

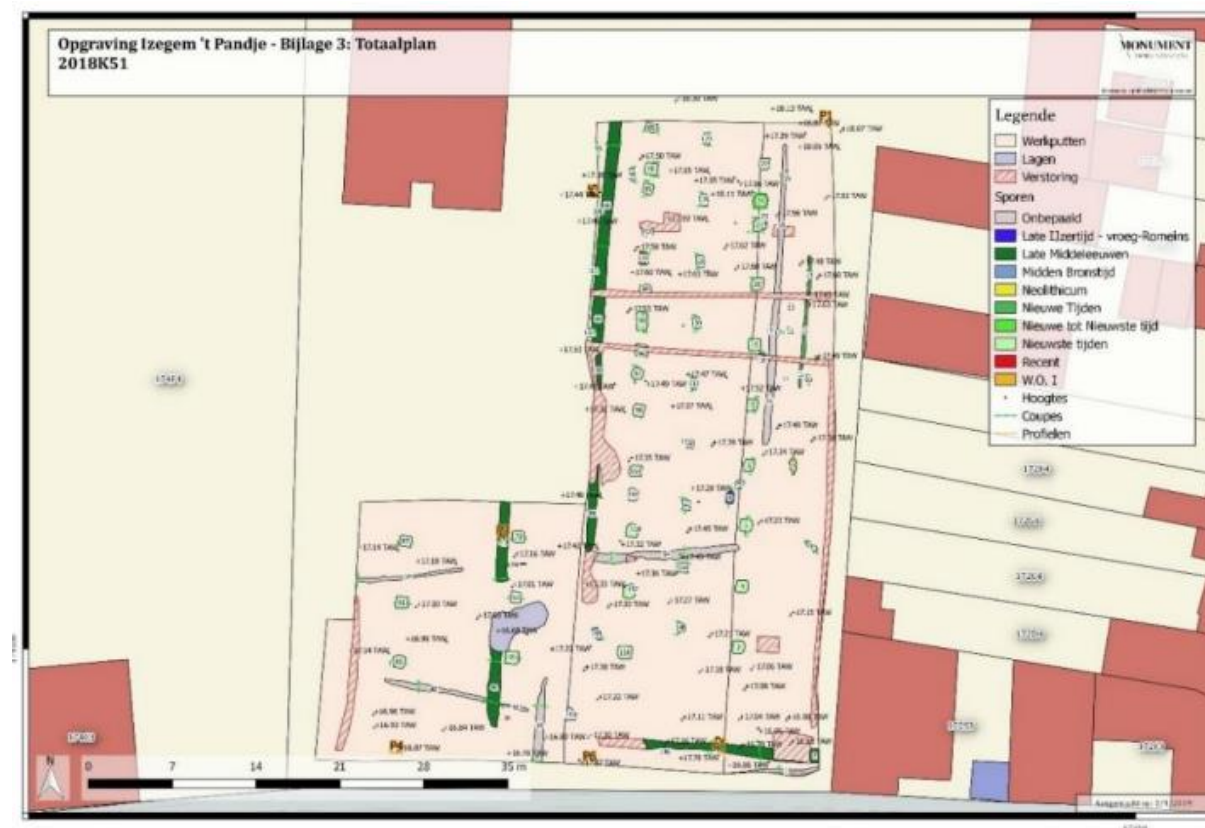
Het geadviseerde proefsleuvenonderzoek werd in 2018 uitgevoerd²⁶. Een zone van 3000 m² werd onderzocht aan de hand van 4 sleuven met een noord-zuid oriëntatie. Er werden in totaal 46 sporen opgemeten waarvan 3 van natuurlijke oorsprong. Er werden drie horizonten herkend in een Ap-B/(C)-Cg opbouw. Het archeologisch niveau bevindt zich op een diepte variërend tussen +17,3 m TAW en +17,6 m TAW. Het onderzoek bracht een grote hoeveelheid sporen aan het licht waaronder gracht, greppels, kuilen en paalsporen. Er werden twee brandrestengraven daterend uit de late IJzertijd – Romeinse periode aangetroffen. 3 kuilen konden in de nieuwste tijd gedateerd worden. Grijs gedraaid aardewerk duidt dan weer op middeleeuwse aanwezigheid. Tevens werd de combinatie van een greppel met palenrij teruggevonden. Gezien deze resultaten werd verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving geadviseerd.

²⁵ Veraart D., Wyns G. 2016. Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen) Archeologienota, Ingelmunster.

²⁶ Apers T., Pepermans J., Dierckx L. 2018. Nota Proefsleuvenonderzoek Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen), Ingelmunster.

²⁷ Pepermans J., Apers T., Vanhoutte C., 2019. Archeologische opgraving eindrapport Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen), Ingelmunster.

Figuur 42: Totaalplan archeologische sporen site Izegem 't Pandje (Pepermans et al., 2019. p. 30)

2.4. Synthese

2.4.1. Verwachtingspatroon

Op basis van het voorgaande assessment kan volgend verwachtingspatroon naar voor geschoven worden:

- Voor de oudste periodes is er geen enkele aanduiding voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site. De aanwezigheid van de Mandel en Babillebeek kan een positieve invloed hebben uitgeoefend op menselijke aanwezigheid ter hoogte van het projectgebied. Echter situeert het projectgebied zich in de lager gelegen zone gevormd door de Babillebeek en Mandel. Ook de Quartaire kaart geeft Laat-Weichseliaanse fluviatiele afzettingen weer gevolgd door eolische of hellingsafzettingen. Mogelijk kunnen aanwezige steentijdartefacten zich niet langer in situ bevinden. Ter hoogte van de Regenbeekstraat werd in het verleden reeds wel al een mesolithisch ensemble aangetroffen (CAI 76267). En ook het proefsleuvenonderzoek en archeologische opgraving ter hoogte van de site 't Pandje heeft sporen aan het licht gebracht van menselijke activiteiten uit het Neolithicum en bewoning uit de Metaaltijden en de Romeinse periode.
- Voor de periodes ouder dan de middeleeuwen is er voor het projectgebied geen enkele indicatie betreffende de aan- of afwezigheid van bewoning. CAI-meldingen die zich op een gelijkaardige locatie in het landschap bevinden, duiden voornamelijk op de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse sites met walgracht.
- Voor de periode na de late middeleeuwen beschikt men over enig kaartmateriaal dat er op wijst dat het projectgebied gedurende de nieuwe tijd akkerland betrof. Langzamerhand ontwikkelde de omgeving zich tot een industriegebied met de aanleg van de spoorweg (1847) ten zuidoosten van het projectgebied en de aanleg van het Kanaal Roeselare – Leie tussen 1862 en 1872. Vanaf 1980 toont kaartmateriaal de aanwezigheid van bebouwing in het zuiden van het projectgebied. Het terrein werd vervolgens ontwikkelt tot de huidige toestand en bleef nagenoeg onveranderd. De kans op het aantreffen van bewoning daterend uit de 18de en 19de eeuw is bijgevolg miniem.
- Zoals eerder aangegeven zijn de eerste aanduidingen van bebouwing pas te herkennen op een topografische kaart daterend uit 1966 en 1950-1970, en dit in zuiden van het projectgebied. Luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw tonen de ingebruikname van een deel van het terrein als industriezone met bebouwing en verharding evenals de uitbreiding van het kanaal. Mogelijk heeft het plangebied hier ook invloed van ondervonden, bijvoorbeeld in de nivellering of ophoging van het maaiveld. Welke de weerslag hiervan is op het bodemarchief, is niet duidelijk op basis van de gegevens van het bureauonderzoek.

Besluitend kan gesteld dat er voor de periodes vroeger dan ca. 1771 (Ferrariskaart) geen gegevens beschikbaar zijn uit het bureauonderzoek om de aan- of afwezigheid van een site

binnen het projectgebied te kunnen bevestigen. De ligging van het projectgebied aan de Mandel en Babillebeek en de indeling van het landschap als akker en weiland op de historische kaarten maken dat de aanwezigheid van een archeologische site niet onwaarschijnlijk is.

De enige manier om concrete informatie in te winnen over de al dan niet aanwezigheid van een archeologische site(s) uit de steentijden, de metaaltijden, de romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd is veldonderzoek.

2.4.2. Afweging verder vooronderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Het uitgevoerde bureauonderzoek kan geen uitsluitsel bieden omtrent de eigenlijke bodemopbouw: aangezien de bodem gekarteerd is als zone met bebouwing en akkerbouw, bestaat er geen duidelijkheid over de aanwezigheid van een intacte bodemopbouw. Daarnaast is er ook geen duidelijkheid over wat de impact is van de huidige, af te breken bebouwing op de bodem. Dit zijn belangrijke factoren om in te schatten of er goede bewaring kan zijn van bvb. steentijdsites, wat de eventuele graad van verstoring is en of er al dan niet een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied. Om deze vragen te kunnen beantwoorden, dient in eerste instantie gebruik gemaakt te worden van bijkomend vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, eventueel gevolgd door vooronderzoek(en) met ingreep in de bodem.

De geplande bebouwing, verharding en wadi zullen voor een bodemverstoring zorgen vanaf 0,50m (+ 0,30m buffer) tot een maximale verstoring (paalfundering) onder het maaiveld. Of dit een impact heeft op eventueel bewaard archeologisch erfgoed is op basis van het bureauonderzoek niet uit te maken. Het bureauonderzoek kan namelijk de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet staven. Hiervoor dient verder vooronderzoek op het terrein te gebeuren, maar gezien dit op dit moment niet mogelijk is (grotendeels bebouwd) is dit niet opgenomen in deze archeologienota.

2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Onder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem wordt verstaan: landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering. Hieronder worden deze drie technieken besproken en geëvalueerd naar hun relevantie in het kader van dit onderzoek.

2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. In dit geval lijkt het opportuun om op dit terrein verspreid een aantal landschappelijke boringen te plaatsen.

Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden:

- Hoe is de bodemopbouw?
- Is er een intacte bodemopbouw aanwezig? Hiermee wordt een bodem bedoeld die niet danig verstoord of sterk is afgetopt door recente activiteiten dat alle archeologisch relevante niveaus verdwenen zijn.
- Is er een plaggendek aanwezig en wat is de dikte ervan?
- Is er onder het plaggendek een afgedekte (post)podzolbodem aanwezig? Is er een intact (A)BC-horizont aanwezig? Dit kan van belang zijn voor inschatten of er enig potentieel is op de aanwezigheid van een steentijdsite binnen het projectgebied.
- Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?
- Wat was de impact in de bodem van de bestaande bebouwing?

Er wordt geadviseerd om dit booronderzoek uit te voeren om bovenstaande vraagstellingen (bodemopbouw, verstoringsgraad, aan- of afwezigheid (post)podzolbodem) te kunnen beantwoorden. Gezien de huidige situatie op het terrein, waarbij het grootste deel van het projectgebied bebouwd/verhard is, is het echter niet mogelijk om dit onderzoek uit te voeren vóór de sloop van de gebouwen (gebeurt pas na verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning). Het zal dus noodzakelijk zijn dit uit te voeren als een uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem.

2.4.3.2. Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

Dit type onderzoek wordt voor deze site echter niet weerhouden. Dit onderzoek is gezien de gedeeltelijke verharding en bebouwing van het terrein niet mogelijk. Tevens kan het op de delen die wel toegankelijk zijn de huidige vraagstellingen niet beantwoorden. Het is namelijk niet mogelijk om de eventuele aanwezigheid van een podzolbodem of intacte bodemopbouw te detecteren.

2.4.3.3. Veldkartering

Veldkartering heeft tot doel om relevante archeologische indicatoren te zoeken door middel van een visuele inspectie van het terrein. Gezien het terrein deels bebouwd en verhard is en

mogelijke artefacten zich onder een mogelijke ophogingspakket zullen bevinden, is deze techniek niet nuttig en nog niet mogelijk.

2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Deze methode is vooral nuttig om steentijdsites te detecteren aangezien dergelijke sites quasi steeds enkel bestaan uit een losse vondstenspreiding van voornamelijk lithisch materiaal. Grondsporen, zeker voor de vroege prehistorie, komen zelden of nooit voor waardoor een proefsleuvenonderzoek hier geen betrouwbare optie is.

Dit verkennend archeologisch booronderzoek dient enkel uitgevoerd indien de landschappelijke boringen aantonen dat er bodemkundig gezien potentieel is op de aanwezigheid van steentijd. Dit potentieel kan gezien worden in een intacte ABC-bodemopbouw, een (post)podzolbodem of een afgedekte bodem.

Indien dit verkennend archeologisch booronderzoek effectief zones kan aantonen die mogelijk wijzen op een steentijdsite, dan dient dit verder onderzocht te worden. Indien het relatief grote zones betreft kan geopteerd worden voor een verdichting van het boorgrid (= waarderend archeologisch booronderzoek). Bij relatief kleine zones is het zinvoller om te werken met proefputten in functie van een steentijd artefactensite van 1m². Aantal en grid zijn te bepalen in functie van de resultaten uit het booronderzoek.

Na afloop van deze verschillende prospectiefasen wordt op basis van de resultaten advies gegeven over eventueel verder onderzoek van de steentijdlocaties.

2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.²⁸ Daarnaast is er ook direct een duidelijk zicht op de bodemopbouw en kan, indien nodig, alsnog bijkomend steentijdonderzoek uitgevoerd worden.

²⁸ Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S. en Ervynck A. 2016, p. 55.

Er wordt geadviseerd om die zones binnen het projectgebied, waar de landschappelijke boringen aantonen dat het bodemprofiel volledig is bewaard én die bedreigd worden door de geplande werken, verder te onderzoeken aan de hand van proefsleuven. Met een intacte bodem wordt een bodemopbouw bedoeld die door recente activiteiten niet in een dergelijke mate werd verstoord of danig sterk werd afgetopt dat alle relevante archeologische lagen verdwenen zijn. De periodes vanaf ca. het neolithicum kenmerken zich namelijk door de aanwezigheid van grondsporen die optimaal worden gedetecteerd met deze prospectiemethode.

Ook deze fase in het onderzoek kan, gezien de huidige staat van het terrein (quasi volledig bebouwd en verhard), nog niet worden aangevat en dient meegenomen in het traject van uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.

2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- ***Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?***

Er zijn geen archeologische gegevens gekend over de site zelf. De gekende historische gegevens worden besproken in hoofdstuk 2.2.

- ***Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?***

De enige indicatie dat de bodem mogelijk (deels) verstoord is, is de aanwezigheid van de huidige bebouwing op het projectgebied. Ook de uitbreiding van het kanaal kan voor zware bodemingrepen hebben gezorgd ter hoogte van het projectgebied. Echter de mate van verstoring is niet duidelijk en dient voorwerp uit te maken van verder onderzoek.

- ***Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?***

Het terrein staat niet gekarteerd op de potentiële bodemerosiekaart, maar aanduidingen in de omgeving wijzen op zeer lage tot verwaarloosbare erosiegevoelig. De bewaring van het bodemarchief dient voorwerp uit te maken van verder onderzoek.

- ***Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?***

Voor de ontwikkeling van de nieuwe magazijnen, de bijhorende laadkade en verharding en de aanleg van een wadi in het noorden van het projectgebied zal het grootste deel van het terrein een impact in de bodem kennen. Voor de aanleg van de gebouwen worden paalfunderingen voorzien, op plaatsen waar laadkade en verharding aangelegd wordt, bedraagt de gemiddelde afgraving 60cm (+0,30m buffer). Een deel van het terrein zal echter als groenzone ingericht. Afhankelijk van de diepte waarop het archeologisch niveau zich hier bevindt, bestaat de kans dat hier een bewaring *in situ* kan worden gerealiseerd. Verder onderzoek moet uitmaken in welke mate de geplande uitgravingen het archeologisch potentieel effectief bedreigen.

- ***Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?***

Op basis van enkel het bureauonderzoek kunnen deze vragen niet beantwoord worden.

- ***Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?***

Het is duidelijk dat de vooropgestelde onderzoeksvragen enkel en alleen op basis van het bureauonderzoek niet kunnen worden beantwoord. De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan namelijk niet afdoende worden gestaafd waardoor ook geen gemotiveerde uitspraak mogelijk is omtrent de verder te nemen maatregelen. Bijgevolg is het noodzakelijk bijkomende onderzoeksfases voor te stellen. Zoals hierboven geëvalueerd wordt voorgesteld om, na de sloop van de huidige gebouwen, over te gaan tot een landschappelijk booronderzoek dat een licht moet werpen op de gaafheid van de bodem, de bodemopbouw en de eventuele aanwezigheid van een ABC-bodemopbouw of podzolbodem. Dit laatste is van belang voor de eventuele aanwezigheid van steentijdsites.

Indien de resultaten van dit landschappelijk booronderzoek de intactheid van de bodem bevestigen, dient de mogelijke aanwezigheid van steentijdsites te worden gecontroleerd aan de hand van een verkennend archeologisch booronderzoek dat, indien positief, wordt aangevuld met een waarderend archeologisch booronderzoek of proefputten in functie van artefacten steentijdsites.

Na deze onderzoeken, die zich toespitsen op de bewaring van de bodem en het al dan niet aanwezig zijn van een steentijdsite, dient het projectgebied nog onderzocht te worden via proefsleuven indien de landschappelijke boringen de aanwezigheid aantonen van een archeologisch niveau.

De modaliteiten van de voorgestelde onderzoeksmethoden worden besproken in het programma van maatregelen. De vraagstellingen per onderzoeksmethode worden eveneens behandeld in het programma van maatregelen. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals hierboven besproken.

3. SAMENVATTING

Het plangebied situeert net ten noorden van het Kanaal Roeselare – Leie en op zo'n 4 km ten oosten van de stad Roeselare en ongeveer 3 km ten noordwesten van het centrum Izegem. Het terrein wordt in aan de noordwestelijke zijde omsloten door de Babillebeek, een waterloop uit de 2de categorie die uitmondt in de Mandel in het noordoosten. Verder in het oosten en noordwesten grenst het gebied aan akker-/weiland.

Het betreft een graszone met in het centrale en zuidelijke deel bebouwing en verharding. Het terrein kent een hoogte tussen +16 en + 17 m TAW en maakt deel uit van een lager gelegen zone gevormd door de Mandelvallei. Het projectgebied wordt uit verschillende bodemtypes samengesteld: een matig natte lemige zandbodem tot matig droge zandbodem zonder profiel en deels een antropogene bodemopbouw (mogelijk) verstoord door bebouwing. Op het plangebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Historische kaarten uit de 18de en de 19de eeuw tonen het projectgebied als akker- en weiland. Een topografische kaart daterend uit 1969-1981 toont voor het eerst bebouwing binnen de contouren van het projectgebied. Gedurende de daaropvolgende jaren kent het een verder uitbreiding. Omstreeks eind jaren'80 kent het terrein de lay-out die tot op heden blijft behouden.

Het terrein zal ontwikkeld worden voor de uitbreiding van de bestaande industriële bebouwing met omgevingsaanleg, dit omvat onder meer de aanleg van een wadi. Dit wordt voorafgegaan door een sloopfase. Het oostelijke gebouw blijft behouden. Twee nieuwe loodsen worden voorzien (1 552 m² en 1 250m²) met een palenfundering. De nieuwe betonverharding en laadkade in het zuiden van het projectgebied zal voor een verstoring van ongeveer 0,50m tot een maximale verstoring zorgen. De aanleg van nieuwe graszones geen significante ingreep in de bodem vragen. Hierbij dient steeds een buffer van 30 cm in acht te worden genomen. Hierdoor zal mogelijk een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigd worden.

Al deze elementen samen maken dat het plangebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden. Om het archeologisch potentieel te kunnen inschatten, wordt voorgesteld om een aantal vooronderzoeken zonder en met ingreep in de bodem uit te voeren. Het betreft in de eerste plaats een landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen, om de precieze bodemopbouw te achterhalen. Indien nodig om de aan- of afwezigheid van een archeologische site te staven of een archeologische opgraving op te stellen, wordt het landschappelijk bodemonderzoek gevolgd door een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van archeologische boringen en/of proefsleuven. Gezien de

huidige staat van het terrein, waarbij een deel van het terrein nog bebouwd en verhard is, dienen deze onderzoeken in een uitgesteld traject te gebeuren.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. Literatuur

- Apers T., Pepermans J., Dierckx L. 2018. Nota Proefsleuvenonderzoek Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen), Ingelmunster.
- Almeyn D. 1996: Rumbeke Regenbeek 2: een gemengd lithisch ensemble uit het Mesolithicum en Neolithicum/Bronstijd op de linkeroever van de Regenbeek in Rumbeke (gem. Roeselare), in Westvlaamse Archaeologica, 12, p. 5-32.
- De Cock S., J. Goderis 1994: Veldactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1993 en 1994, in Westvlaamse Archaeologica, 10, p. 76-81.
- De Coene, K., Ongena, T., Stragier, F., Vervust, S., Bracke, W. & De Maeyer, P. 2012. Ferraris, the legend. The Cartographic Journal, vol. 49 (1): 30-42.
- De Gryse J., Thys C., Van Goidsenhoven W., De Tollenaere J., Willaert A., Deryckere J. 2022. Regenbeek (Roeselare, West-Vlaanderen). Archeologienota; Brugge.
- De Rijck A. 2021. Archeologienota Kerkestukstraat, Hogestraat, Haverhuisstraat, 9de Liniestraat, Elf-Julistraat, Walbeekstraat en Hondsmertjesstraat te Izegem. Aartselaar.
- De Smaele B., Pieters H. 2017. Izegem, Zuidkaai Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie N°7, Gent.
- Deryckere J., Willaert A., Vanhercke J., 2021. Lodewijk de Raetlaan 16-18-20 (Izegem, West-Vlaanderen) Archeologienota, Brugge.
- Devalckeneer L. 2021. Archeologienota verslag van resultaten bureauonderzoek. Izegem Prins Albertlaan (prov. West-Vlaanderen). Ingelmunster.
- Ghyselbrecht E., Thys C., Van Goidsenhoven W., Vanhecke I., Vanhercke J., Willaert A. 2019: Elf Julistraat 30 (Izegem, West-Vlaanderen), Nota Verslag van resultaten, Sint-Michiels-Brugge.
- Ghyselbrecht E. 2022. Lodewijk de Raetlaan 16-18-20 (Izegem, West-Vlaanderen) nota, Brugge.
- Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S. EN Eryvynck A. 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar de optimale strategie, *Onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed* 48.
- Jansen I. 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van op- en afrittencomplex 7 aan de snelweg A17 te Izegem en Roeselare (prov. West-Vlaanderen). Gent.
- Libert M., Coenarts J. 2022. Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. landschappelijke boringen en proefsleuven langs de haverhuisstraat te Izegem (prov. West-Vlaanderen). Nota Verslag van Resultaten. Gent.
- Libert M., De Hooghe G. & Coenaerts J. 2023: Archeologische evaluatie van het bodemarchief d.m.v. landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van de Haverhuisstraat te Izegem (prov. West-Vlaanderen). Nota, Verslag van Resultaten, ABO archeologische rapporten 1996.

- Pepermans J., Apers T., Vanhoutte C., 2019. Archeologische opgraving eindrapport Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen), Ingelmunster.
- Van Ranst E., Sys. C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Gent.
- Veraart D., Wyns G. 2016. Izegem 't Pandje (West-Vlaanderen) Archeologienota, Ingelmunster
- Willaert A., Van Goidsenhoven W. 2020 Zuidkaai 35 (Izegem, West-Vlaanderen) Archeologienota, Brugge.

4.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

